

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μαρία Βεрукίου | Χρήστος Γκίκας | Ελένη Καβουριάδου
Μαρία Κουτσοκέρα | Μαρία Παπαϊωάννου | Γιούλη Χρήστου

Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Η Γλώσσα μου

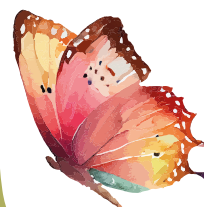
Βιβλίο μαθητή/μαθήτριας

ΠΡΩΤΟ ΤΕΥΧΟΣ



ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ



Η Γλώσσα μου

Βιβλίο μαθητή/μαθήτριας

ΠΡΩΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονίστρια / Αξιολογήτρια

Δήμητρα Μοσχόβη

Εν ενεργεία εκπαιδευτικός

Αξιολογήτρια

Ανδριανή Παπαδοπούλου

Εν ενεργεία εκπαιδευτικός

Αξιολογήτρια

Ιωάννα Τσουμπάρη

Εν ενεργεία εκπαιδευτικός

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Ιωάννης Κάββαλος

Πτυχιούχος Πληροφορικής

Επικουρικός Εμπειρογνώμονας

Παρασκευή Καλογεροπούλου

Πτυχιούχος Γραφιστικής

**Υπεύθυνη Διδακτικού Πακέτου
για το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής**

Θεοδώρα Τζιαμπάζη

Σύμβουλος Β΄ ΙΕΠ

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνος Πράξης

Διονύσιος Μουρελάτος

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αναπληρωτής Υπεύθυνος Πράξης

Στυλιανός Μαυρατζάς

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**



ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού



Πρόγραμμα
Ανθρώπινο Δυναμικό και
Κοινωνική Συνοχή

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μαρία Βερυκίου | Χρήστος Γκίκας | Ελένη Καβουριάδου
Μαρία Κουτσοκέρα | Μαρία Παπαϊωάννου | Γιούλη Χρήστου

Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ



Η Γλώσσα μου

Βιβλίο μαθητή/μαθήτριας

ΠΡΩΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ



ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΗ
ΟΜΑΔΑ

Μαρία Βερυκίου, Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΠΕ 70), ΒΑ Σπουδές στον Ευρωπαϊκό Πολιτισμό, Med Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης Ατόμων με Προβλήματα Προφορικού και Γραπτού Λόγου

Χρήστος Γκίκας, Εκπαιδευτικός Πληροφορικής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, MSc Ηλεκτρονικής και Ραδιοηλεκτρολογίας ΕΚΠΑ

Ελένη Καβουριάδου, Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΠΕ 70)

Μαρία Κουτσοκέρα, Εκπαιδευτικός ΠΕ 70, MSc Στρατηγικές Διαχείρισης Περιβάλλοντος-Καταστροφών-Κρίσεων, υποψήφια Διδάκτωρ του Παιδαγωγικού Τμήματος, Πανεπιστημίου Αιγαίου

Μαρία Παπαϊωάννου, Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ70

Β΄ Αθήνας, Καθηγήτρια – Σύμβουλος του ΕΑΠ, ΜΑ Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, PhD Εκπαιδευτική Διοίκηση

Γιούλη Χρήστου, Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΠΕ70.50), MSc Ειδική Εκπαίδευση

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Μαρία Παπαϊωάννου

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΕΚΔΟΣΗΣ

Σίνος Γκιώκας, Φυσικός

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Τέτη Παλαιοθοδώρου, Φιλολόγος

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Κατερίνα Βερούτσου

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΝΤΥΠΟΥ

Μαρία Παπαδάκη, Γραφικές τέχνες

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ

Μαρία Παπαδάκη, Γραφικές τέχνες

ΜΑΚΕΤΑ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

Μαρία Παπαδάκη, Γραφικές τέχνες

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

ΣΥΛΛΗΨΗ – ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΨΗΦΙΑΚΩΝ

ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ

ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

Συγγραφική ομάδα

Χρήστος Γκίκας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ταυτότητα του βιβλίου6

1η ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

A. Έχω δικαιώματα, έχω υποχρεώσεις... στο σπίτι.....	11
B. Έχω δικαιώματα, έχω υποχρεώσεις... ως πολίτης	18
Γ. Η φύση έχει δικαίωμα, έχω υποχρέωση... να την προστατέψω	24
Δ. Επαναληπτική ενότητα	32

2η ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

A. Ιστορίες για βιβλία	41
B. Βιβλιοθήκες	47
Γ. Βιβλιοκριτική και βιβλιοπαρουσίαση.....	54
Δ. Επαναληπτική ενότητα	61

3η ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΠΕΤΕΙΟΙ ΚΑΙ ΓΙΟΡΤΕΣ

A. Η επέτειος της 28ης Οκτωβρίου	68
B. Η επέτειος της απελευθέρωσης της Θεσσαλονίκης	74
Γ. Η επέτειος του Πολυτεχνείου	79
Δ. Χριστούγεννα.....	85

Γλωσσάριο.....93

Οδηγός για τον εκπαιδευτικό



Δομή και περιεχόμενο
νέων βιβλίων Γλώσσας.



Προτάσεις για ανάγνωση
βιβλίων/εκτεταμένων
κειμένων.

Η ταυτότητα του βιβλίου



Ξεφυλλίζοντας αυτό το βιβλίο...



Πριν από κάθε δραστηριότητα υπάρχουν σήματα.
Κάθε σήμα σου δείχνει να κάνεις κάτι διαφορετικό:



Προφορική
δραστηριότητα



Δραματοποίηση



Γραπτή
δραστηριότητα



Ομαδική
δραστηριότητα



Ομαδική εργασία
πρότζεκτ



Αναγνωστική
δραστηριότητα



Ψηφιακή
δραστηριότητα



Ανακαλύπτω τις ενότητες...

Στην πρώτη σελίδα κάθε ενότητας παρουσιάζονται:

Ο τίτλος της ενότητας

1η ΕΝΟΤΗΤΑ
ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΓΛΩΣΣΑ Δ΄ ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

A. Έχω δικαιώματα, έχω υποχρεώσεις...
στο σπίτι

B. Έχω δικαιώματα, έχω υποχρεώσεις...
ως πολίτης

Γ. Η φύση έχει δικαίωμα, έχω υποχρέωση...
να την προστατέψω

Δ. Επαναληπτική
ενότητα

Οι τίτλοι των υποενότητων

Οι στόχοι της ενότητας

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις σου.
- Για τα δικαιώματα των πολιτών μέσα σε μια κοινωνία.
- Τι είναι βιοποικιλότητα και τη σημασία της για τη ζωή.
- Τι είναι το άρθρο και ποια τα χαρακτηριστικά του.
- Πώς να γράφεις ένα άρθρο.
- Πώς να γράφεις μια περιληψη.



© Courtesy JANS / <https://themeghalayan.com/>

Λέξεις-κλειδιά

ενεργός πολίτης,
δικαιώματα, υποχρεώσεις

Λέξεις-κλειδιά

Ο αριθμός της σελίδας

10

Στα κείμενα θα βρεις χρωματιστές λέξεις:

Οι έντονες
μαύρες λέξεις
είναι ΨΜΑ.

Στις πράσινες
λέξεις θα βρεις
οικογένειες
λέξεων.

Οι κόκκινες
λέξεις εξηγούνται
σε πλαίσιο
ή ζητείται
η ερμηνεία τους.

Οι μπλε λέξεις
σε οδηγούν
στο λεξικό.

Οι λέξεις
με πλάγια γραφή
που συναντάς
στα κείμενα
(π.χ. ανθρωπότητα)
ερμηνεύονται
στο Γλωσσάριο.

ΓΛΩΣΣΑ Δ΄ ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Β. ΕΧΩ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, ΕΧΩ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ... ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Μια φλόγα στο σκοτάδι


Σε ηλικία μόλις δεκαεννέα μηνών η Έλεν Κέλερ έχασε την ακοή και την όρασή της από μια σοβαρή ασθένεια. Ως τα επτά της χρόνια ζούσε μπερδεμένη, χωρίς να μιλάει, να βλέπει και να ακούει. Μέχρι που η **Ανν Σάλιβαν**, μια νεαρή δασκάλα, ανέλαβε την **εκπαίδευσή** της...

Μια μέρα, λοιπόν, της εμφάνισε ένα βιβλίο με ανάγλυφα γράμματα. Ήταν γραμμένο στη **γραφή Μπράιχ**, την αλφάβητο των τυφλών. Με πολύ κόπο και προσπάθεια η Έλεν έμαθε όλη την αλφαβήτα Μπράιχ για να μπορεί να διαβάζει. Μελετούσε **μανιωδώς** τα βιβλία για τυφλούς που είχε στο μεταξύ παραγγείλει η Ανν από το Ινστιτούτο Τυφλών Πέρκινς. Καταβρόχθιζε κάθε λέξη, κάθε φράση, κάθε κεφάλαιο. Η πρόοδος της ήταν εντυπωσιακή και η δίψα της για γνώση δεν έσβηνε στιγμή.

«Έλεν αρέσει διάβασμα!» έγραψε στην παλάμη της δασκάλας της.
«Μου αρέσει που μαθαίνεις γρήγορα», της απάντησε εκείνη.
Η Έλεν έφτασε στο σημείο να παρακολουθεί κάθε κίνηση της μισ Σάλιβαν, μήπως και μάθει κάτι καινούργιο.

Μια μέρα, ενώ η δασκάλα έγραφε ένα γράμμα, άγγιξε την πένα που κρατούσε. «Τι κάνεις;» ρώτησε γεμάτη περιέργεια για τις παράξενες κινήσεις που έκανε το χέρι της Ανν πάνω στο χαρτί. «Γράφω γράμμα», της εξήγησε η Ανν.
«Θέλω γράφω **γράμμα!**» έγραψε ενθουσιασμένη.
Η μισ Σάλιβαν συνέχισε το γράμμα χωρίς να της δίνει σημασία. Όμως η Έλεν πήρε την πένα και επανέλαβε με πείσμα: «Θέλω γράφω γράμμα!»
Τότε η Ανν της έδωσε ένα χαρτόνι που είχε φέρει από το ινστιτούτο. Ήταν ένας πίνακας γραφής για τυφλούς, που αντί για γράμματα είχε ανάγλυφες κουκκίδες. Αφού τον περιεργάστηκε η Έλεν, η δασκάλα έβαλε μια κόλλα χαρτί πιέζοντάς το για να φουσκώσει εκεί όπου υπήρχαν **ανάγλυφες** γραμμές. Της έδωσε την ειδική γραφίδα και έγραψαν μαζί:

Έλεν Κέλερ & Ανν Σάλιβαν, Ιούλιος 1888
© <https://upload.wikimedia.org/>



19

Σε αυτή την ενότητα έμαθα:	1	2	3	4	5
Για τον κόσμο των βιβλίων.					
Να φτιάχνω μικρά βιβλία.					
Να γράφω μία βιβλιοκριτική.					
Να γράφω μία ανακοίνωση.					
Να παρουσιάζω ένα βιβλίο.					
Τι μου άρεσε στην ενότητα «Πολιτισμός».					
Τι δεν μου άρεσε στην ενότητα «Πολιτισμός».					

Στο τέλος κάθε ενότητας
υπάρχει:

Πίνακας
αυτοαξιολόγησης

Το βιβλίο της Γλώσσας αποτελείται από:



Το Βιβλίο Μαθητή (3 τεύχη)



Το Τετράδιο Εργασιών (2 τεύχη)

Το Τετράδιο Εργασιών

Ακολουθεί τις ενότητες και υποενότητες του Βιβλίου Μαθητή

Έχει δραστηριότητες

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ

και ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑΣ

έντυπες και ψηφιακές



ΓΛΩΣΣΑ Δ΄ ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

1η ΕΝΟΤΗΤΑ
ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Α. Έχω δικαιώματα, έχω υποχρεώσεις... στο σπίτι

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- (Θα θυμηθείς) την κλίση ισοσύλλαβων αρσενικών και θηλυκών ουσιαστικών.
- Για τα ομαλά παραθετικά των επιθέτων.
- Πώς κλίνονται τα επίθετα σε -άς, -ού, -άδικο.
- Να διακρίνεις την ορθογραφία των ρημάτων οφείλω και ωφελώ.

Βασικό 1 Πάτησε για να θυμηθείς την κλίση κάποιων ισοσύλλαβων αρσενικών και θηλυκών ουσιαστικών.

Βασικό 2 Βάλε τα ουσιαστικά της παρένθεσης στη σωστή πτώση.

α) Είχε αλλάξει ο (καιρός) και το χρώμα του (ουρανός) είχε σκουρύνει.

β) Δεν υπήρχαν καθόλου χρήματα πια στον τραπεζικό (λογαριασμός) της (οικογένεια) της Περίνας.

γ) Στο τέλος του (δρόμος) συνάντησαν έναν νεαρό που τους έδωσε χρήσιμες (πληροφορία).

δ) Οι (έμπορος) της (πόλη) ένωσαν τις (δύναμη) τους και πήραν σημαντικές (απόφαση).

Βασικό 3 Πάτησε για να βάλεις τα ουσιαστικά στη σωστή πτώση.

6

Σε ποιον βαθμό έμαθα:

1 2 3 4 5

Τα ομαλά παραθετικά των επιθέτων.

Την κλίση των επιθέτων σε -άς, -ού, -άδικο.

Να γράφω σωστά τα ρήματα οφείλω και ωφελώ.

Έχει πίνακα αυτοαξιολόγησης

1η ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Α. Έχω δικαιώματα, έχω υποχρεώσεις...
στο σπίτι

Β. Έχω δικαιώματα, έχω υποχρεώσεις...
ως πολίτης

Γ. Η φύση έχει δικαίωμα, έχω υποχρέωση...
να την προστατέψω

Δ. Επαναληπτική
ενότητα

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις σου.
- Για τα δικαιώματα των πολιτών μέσα σε μια κοινωνία.
- Τι είναι βιοποικιλότητα και τη σημασία της για τη ζωή.
- Τι είναι το άρθρο και ποια τα χαρακτηριστικά του.
- Πώς να γράφεις ένα άρθρο.
- Πώς να γράφεις μια περίληψη.



© Courtesy IANS / <https://themeghalayan.com/>

Λέξεις-κλειδιά

ενεργός πολίτης,
δικαιώματα, υποχρεώσεις

Α. Έχω δικαιώματα, έχω υποχρεώσεις... στο σπίτι



1 Παρατήρησε την εικόνα και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Ποια πρόσωπα βλέπεις στην εικόνα;
- β) Τι κάνει το κάθε πρόσωπο;

2 Περιγράψε με λίγα λόγια μια αντίστοιχη σκηνή της δικής σου οικογένειας.

.....

.....

.....

.....

.....

Με οικογένεια

Η Περίνα μαζί με τη βαριά άρρωστη μητέρα της είχαν φτάσει μόλις στο Παρίσι με το παλιό τους τροχόσπιτο που έσερνε το γκριζο κοκαλιάρικο γαϊδουράκι τους, το Παλικάρι. Ένα αγόρι που συνάντησαν στα σύνορα τις συμβούλεψε να πάνε στη μάντρα Γκιγιό.

Έτσι οι δύο γυναίκες προτίμησαν να πάνε εκεί για να είναι πιο **ασφαλείς**, παρόλο που χρειάστηκε να πληρώσουν και για την καρότσα και για το γαϊδούρι, και τα λεφτά τα είχαν λιγοστά, δεν τους περίσσευαν.

– Έλα, μαμά. Έβρασα ρύζι, είπε η Περίνα, κοιτάζοντας ανήσυχη τη μητέρα της.

Η γυναίκα ήταν εξαντλημένη, τόσο από το μακρινό ταξίδι όσο κι από την αρρώστια που τη βασάνιζε. Δεν πρέπει να ήταν μεγαλύτερη από τριάντα ετών, αλλά φαινόταν σαν γριά γυναίκα. Κάποτε πρέπει να ήταν **καλλονή** μ' αυτό το τέλειο οβάλ πρόσωπο και τα μεγάλα αμυγδαλωτά της μάτια.



Τι σημαίνει η λέξη

«καλλονή»;

- α) Πάρα πολύ όμορφη γυναίκα.
- β) Πολύ καλή και ευγενική.



Το μικρό κορίτσι, η Περίνα, ήταν δεν ήταν έντεκα χρόνων και είχε πάρει την ομορφιά της μητέρας του. Ήταν επίσης ένα παιδί γεμάτο ζωντάνια κι εξυπνάδα. Από τότε που η μητέρα της είχε πέσει στο κρεβάτι άρρωστη, η Περίνα φρόντιζε για όλα: μαγείρευε το φτωχικό τους φαγητό, έπλενε τα λιγοστά τους ρούχα, έζευε¹ και ξέζευε το γαϊδούρι από την καρότσα, το τάιζε, το πότιζε και του μιλούσε. Η Περίνα είχε κάνει τα παζάρια με τον **ιδιοκτήτη** της μάντρας κι αυτή του είχε δώσει τις δέκα πεντάρες, γιατί αυτή διαχειριζόταν τα χρήματά τους.

– Δώσε μου λίγο νερό, Περίνα, είπε η μητέρα και έφερε με κόπο στα χείλη της την κούπα που της έδωσε η κόρη της. Δροσερό είναι! πρόσθεσε αφού ήπιε δυο γουλιές.

– Έχει πηγάδι εδώ στη μάντρα, είπε η μικρή. Φάε μια μπουκιά, σε παρακαλώ, μαμά.

– Δεν μπορώ, παιδί μου, δεν κατεβαίνει τίποτα, είπε η άρρωστη και πλάγιασε και πάλι στο στρώμα. Ανέπνεε με δυσκολία, αλλά προσπάθησε να το κρύψει από την κόρη της που έτρωγε με όρεξη το ρύζι της.

– Μαμά, πρέπει να σε δει γιατρός. Έχουμε λεφτά. Μας μένουν γύρω στα εννιά φράγκα, είπε η Περίνα.

Hector Malot, *Με οικογένεια*, Παπαδόπουλος, 2006



1. **Ζεύω:** προσαρμόζω σε ένα ζώο τα κατάλληλα εξαρτήματα, για να μπορέσει να σύρει αλέτρι ή άμαξα.



3 Πού ζούσε η Περίνα με τη μητέρα της;



4 Κύκλωσε τη σωστή απάντηση.

- Η Περίνα ζούσε:
 - α)** με τη μητέρα και τον αδελφό της.
 - β)** με τη μητέρα της.
- Η μητέρα ήταν εξαντλημένη γιατί:
 - α)** εργαζόταν σκληρά.
 - β)** ήταν βαριά άρρωστη.

1η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

- Η Περίνα έκανε τα παζάρια με τον ιδιοκτήτη της μάντρας γιατί:
 - α) της είπε η μητέρα της να το κάνει.
 - β) η Περίνα διαχειριζόταν τα χρήματα.



5 Υπογράμμισε στο κείμενο τις δουλειές που έκανε η Περίνα.



6 Βρες τα σημεία του κειμένου που δείχνουν ότι η μητέρα της Περίνα ήταν άρρωστη.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



7 Πώς θα περιέγραφες την Περίνα; Δικαιολόγησε τους χαρακτηρισμούς σου χρησιμοποιώντας λέξεις και φράσεις όπως: *πιστεύω πως...*, *κατά τη γνώμη μου...*, *επειδή*, *γιατί* κ.λπ.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Στη Συνθήκη για τα Δικαιώματα του Παιδιού που υπογράφηκε το 1989, κατοχυρώθηκαν τα δικαιώματα κάθε παιδιού στον κόσμο. Εκτός όμως από τα δικαιώματα υπάρχουν και οι υποχρεώσεις μας.

Ο Βαγγέλης ζήτησε από τους γονείς του να του επιτρέπουν να έρχονται οι φίλοι του κάθε Σάββατο απόγευμα στο σπίτι για να παίζουν και να παρακολουθούν την αγαπημένη τους σειρά. Οι γονείς τού αναγνωρίζουν το δικαίωμα αυτό και τον αφήνουν να τους προσκαλεί.

8 Διάβασε το παραπάνω κείμενο και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α)** Ποιο είναι το δικαίωμα του Βαγγέλη;
β) Τι θα προτείνετε στους γονείς του Βαγγέλη να κάνουν στην περίπτωση που δεν τηρεί τις υποχρεώσεις του;



© www.shutterstock.com

9 Γράψε μαζί με την ομάδα σου τις υποχρεώσεις που θα έχει ο Βαγγέλης κάθε φορά που θα έρχονται οι φίλοι του στο σπίτι.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Συμπεραίνω

Η άσκηση των δικαιωμάτων μας δημιουργεί και τις ανάλογες υποχρεώσεις.



10 Είναι Σάββατο απόγευμα και ο Βαγγέλης με τους τρεις φίλους του αποφασίζουν να παραγγείλουν φαγητό απέξω. Παρατήρησε μαζί με την ομάδα σου τον κατάλογο παραγγελιών και απαντήστε στις ερωτήσεις που ακολουθούν.

Σαλάτες & ορεκτικά

Χωριάτικη	5,00 €
Μαρούλι	3,50 €
Ceasar's	6,00 €
[μαρούλι, ντοματίνια, φιλέτο κοτόπουλο, κρουτόν, βινεγκρέτ sauce]	
Τονοσαλάτα	6,00 €
Πατάτες τηγ.	2,80 €
Τζατζίκι	2,50 €

Burger & σάντουιτς*

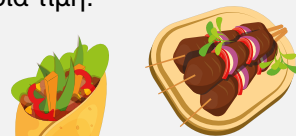
Hamburger	4,50 €
[μπιφτέκι, μπέικον, κίτρινο τυρί, μαρούλι, ντομάτα, sauce]	
Club Sandwich	4,80 €
Club ομελέτα	5,80 €

Τυλιχτά

Γύρος	4,50 €
Χοιρινό καλαμάκι	4,50 €
Κοτόγυρος	4,50 €
Κοτοσουβλάκι	4,50 €
Κοτομπέικον	4,50 €
Κοτομπιφτέκι	4,50 €
Μπιφτέκι	4,50 €
Μπιφτέκι γεμιστό	4,50 €
Κεμπάπ	4,50 €
Λουκάνικο	4,50 €
Πανσέτα	4,80 €
Πατατόπιτα	3,00 €

* Επιλέξτε τα υλικά που θέλετε στην ίδια τιμή.

MENU



Β. Έχω δικαιώματα, έχω υποχρεώσεις... ως πολίτης



1

Παρατήρησε μαζί με την ομάδα σου τις εικόνες και απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις.



- α) Ποιο πρόβλημα αντιμετωπίζουν τα πρόσωπα των εικόνων;
- β) Ποιος δημιούργησε το πρόβλημα στην κάθε περίπτωση;
- γ) Ποιο είναι το δικαίωμα των ατόμων που απεικονίζονται στις δύο εικόνες και δεν έγινε σεβαστό;

Μια φλόγα στο σκοτάδι

Σε ηλικία μόλις δεκαεννέα μηνών η Έλεν Κέλερ έχασε την ακοή και την όρασή της από μια σοβαρή ασθένεια. Ως τα επτά της χρόνια ζούσε μπερδεμένη, χωρίς να μιλάει, να βλέπει και να ακούει. Μέχρι που η **Ανν Σάλιβαν**, μια νεαρή δασκάλα, ανέλαβε την **εκπαίδευσή** της...



Μια μέρα, λοιπόν, της εμφάνισε ένα βιβλίο με ανάγλυφα γράμματα. Ήταν γραμμένο στη **γραφή Μπράιχ**, την αλφάβητο των τυφλών. Με πολύ κόπο και προσπάθεια η Έλεν έμαθε όλη την αλφαβήτα Μπράιχ για να μπορεί να διαβάζει. Μελετούσε **μανιωδώς** τα βιβλία για τυφλούς που είχε στο μεταξύ παραγγείλει η Ανν από το Ινστιτούτο Τυφλών Πέρκινς. Καταβρόχθιζε κάθε λέξη, κάθε φράση, κάθε κεφάλαιο. Η πρόοδός της ήταν εντυπωσιακή και η δίψα της για γνώση δεν έσβηνε στιγμή.

«Έλεν αρέσει διάβασμα!» έγραψε στην παλάμη της δασκάλας της.

«Μου αρέσει που μαθαίνεις γρήγορα», της απάντησε εκείνη.

Η Έλεν έφτασε στο σημείο να παρακολουθεί κάθε κίνηση της μισ Σάλιβαν, μήπως και μάθει κάτι καινούργιο.

Μια μέρα, ενώ η δασκάλα έγραφε ένα γράμμα, άγγιξε την πένα που κρατούσε. «Τι κάνεις;» ρώτησε γεμάτη περιέργεια για τις παράξενες κινήσεις που έκανε το χέρι της Ανν πάνω στο χαρτί. «Γράφω γράμμα», της εξήγησε η Ανν.

«Θέλω γράφω γράμμα!» έγραψε ενθουσιασμένη.

Η μισ Σάλιβαν συνέχισε το γράμμα χωρίς να της δίνει σημασία. Όμως η Έλεν πήρε την πένα και επανέλαβε με πείσμα: «Θέλω γράφω γράμμα!»

Τότε η Ανν τής έδωσε ένα χαρτόνι που είχε φέρει από το ινστιτούτο. Ήταν ένας πίνακας γραφής για τυφλούς, που αντί για γράμματα είχε ανάγλυφες κουκκίδες. Αφού τον περιεργάστηκε η Έλεν, η δασκάλα έβαλε μια κόλλα χαρτί πιέζοντάς το για να φουσκώσει εκεί όπου υπήρχαν **ανάγλυφες** γραμμές. Της έδωσε την ειδική γραφίδα και έγραψαν μαζί:



Τι σημαίνει η λέξη
«μανιωδώς»;

- α) Με πάθος και με επιμονή.
- β) Με βαρεμάρα και ακεφιά.

Έλεν Κέλερ & Ανν Σάλιβαν, Ιούλιος 1888

© <https://upload.wikimedia.org/>



1η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

«Έλεν γράφει γράμμα». [...]

Όλοι εντυπωσιάστηκαν. Περισσότερο ο **κύριος Ανάγνος**, στο Ινστιτούτο Πέρκινς, όταν έλαβε το πρώτο του γράμμα από το κορίτσι-θαύμα.



Μαρία Ρουσάκη, *Μια φλόγα στο σκοτάδι*, Κέδρος, 2012



2 Σε ποια εποχή αναφέρεται η ιστορία;



3 Αντιστοίχισε τα πρόσωπα με τις ιδιότητές τους.

- | | | | |
|-------------|---|---|--|
| Ανν Σάλιβαν | ■ | ■ | Μαθήτρια |
| Έλεν Κέλερ | ■ | ■ | Διευθυντής στο Ινστιτούτο Τυφλών Πέρκινς |
| Μπράιγ | ■ | ■ | Δασκάλα |
| Ανάγνος | ■ | ■ | Μέθοδος ανάγνωσης για τυφλούς |



4 Βάλε ✓ στο σωστό κουτάκι.

	Σ	Λ
Η Έλεν Κέλερ γεννήθηκε με απώλεια ακοής και όρασης.		
Με πολύ κόπο και προσπάθεια η Έλεν έμαθε όλη την αλφαβήτα Μπράιγ για να μπορεί να διαβάζει.		
Η Ανν τής έδωσε έναν πίνακα γραφής για τυφλούς, που είχε τα γράμματα του αλφάβητου.		
Ήταν πολύ συχνό εκείνη την εποχή ένα τυφλό ή κωφό παιδί να γράφει και να διαβάζει.		
Η Έλεν ήταν τυφλή και δεν μπορούσε να παρακολουθήσει τις κινήσεις της Μις Σάλιβαν, της δασκάλας της.		



5 Συζήτησε μαζί με την ομάδα σου γιατί θεωρούσαν την Έλεν Κέλερ παιδί-θαύμα. Δικαιολογήστε την άποψή σας.



6 Ποιο δικαίωμά της διεκδικούσε με πάθος η Έλεν Κέλερ;



4ος ΣΤΟΧΟΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΟΗΕ

Ο 4ος Στόχος Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ είναι η διασφάλιση ποιοτικής εκπαίδευσης σε όλα τα παιδιά του κόσμου. Οφείλουμε να διασφαλίζουμε την ελεύθερη, ισότιμη και ποιοτική εκπαίδευση σε όλα τα παιδιά, σε όποια χώρα και αν βρίσκονται. Οφείλουμε να δίνουμε ευκαιρίες στους ανθρώπους να αποκτούν σε όλη τους τη ζωή νέες γνώσεις και να καλλιεργούν τις ικανότητές τους (ευκαιρίες για διά βίου μάθηση). Αν πετύχουμε ποιοτική εκπαίδευση, τότε η ζωή των ανθρώπων βελτιώνεται και πετυχαίνουμε βιώσιμη ανάπτυξη στις κοινωνίες που ζούμε.

1η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ



7

Σάρωσε και διάβασε για τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ.



8

Συζήτησε μαζί με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σου εάν σήμερα όλα τα παιδιά του κόσμου πηγαίνουν στο σχολείο χωρίς κανείς να τους στερεί αυτό το δικαίωμα. Αναφέρετε σε ποιες περιπτώσεις τα παιδιά στερούνται το δικαίωμα της εκπαίδευσης.



9

Πώς καταλαβαίνετε τη φράση «Αν πετύχουμε ποιοτική εκπαίδευση τότε η ζωή των ανθρώπων βελτιώνεται;».

10

Παρακολούθησε το βίντεο με τον μικρό Παναγιώτη.



11

Γράψε μαζί με την ομάδα σου τι ζητά ο Παναγιώτης ως δικαίωμα δικό του αλλά και όλων των παιδιών με αναπηρίες.

.....

.....

.....

.....



12

Γράψε μαζί με την ομάδα σου ποιες υποχρεώσεις δεν τηρεί η πολιτεία απέναντι στα παιδιά με αναπηρίες σύμφωνα με όσα αναφέρει ο Παναγιώτης.

.....

.....

.....



13 Σάρωσε για να παρακολουθήσεις μαζί με την ομάδα σου την ταινία μικρού μήκους *Ίαν* και στη συνέχεια συζητήστε: Πώς αντιμετώπιζαν στην αρχή της ταινίας τα υπόλοιπα παιδιά τον Ίαν;



14 Τι ήθελε πολύ ο Ίαν; Είναι δικαίωμά του;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



15 Τι συμβολίζουν τα κάγκελα στην ταινία;

.....

.....

Γ. Η φύση έχει δικαίωμα, έχω υποχρέωση... να την προστατέψω



© www.shutterstock.com

1 Σάρωσε να ακούσεις έναν καθηγητή βιολόγο να λύνει απορίες μαθητών και μαθητριών για τα ζώα του πλανήτη μας.



2 Απάντησε στις παρακάτω ερωτήσεις σύμφωνα με όσα άκουσες.

- α) Τι απαντά ο καθηγητής στην ερώτηση «Ποιο ζώο είναι το πιο δυνατό»;
- β) Ποιο ζώο αναπτύσσει τη μεγαλύτερη ταχύτητα στη στεριά;
- γ) Ποια πτηνά πετούν με τη μεγαλύτερη ταχύτητα;

3 Ποιο ζώο είναι δηλητηριώδες και ζει στην Κύπρο;

- α) Ο σκορπιός.
- β) Η οχιά.



4 Γράψε ποια πληροφορία για τα ζώα σε εντυπώσισε περισσότερο.

.....

.....

.....

.....



5 Παρατήρησε τις εικόνες και γράψε πώς προστατεύεται το κάθε ζώο από τους φυσικούς του εχθρούς.



© www.shutterstock.com



© ftps://flashnews.gr/



© www.shutterstock.com

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Πρόβλημα για την ανθρωπότητα η μείωση της βιοποικιλότητας

Κυριάκος Αμανατίδης 19/6/2019



Ο όρος «**βιοποικιλότητα**» είναι σχετικά νέος και απαρτίζεται από τις λέξεις «βίος» και «ποικιλία». Ο αντίστοιχος όρος στην αγγλική γλώσσα είναι «biodiversity».

Βιοποικιλότητα είναι η ποικιλία γονιδίων,¹ ειδών και οικοσυστημάτων που απαρτίζουν τη ζωή στη Γη. Το ανθρώπινο είδος είναι και αυτό μέρος της βιοποικιλότητας, και χωρίς αυτήν η ύπαρξή μας θα ήταν αδύνατη. Είναι αυτό που κάνει τον πλανήτη όχι μόνο βιώσιμο,² αλλά και πανέμορφο.

Η Κριστιάνα Πάσκα Πάλμερ, επικεφαλής του ΟΗΕ για τη Βιολογική Ποικιλότητα, σε συνέντευξή της στην αγγλική εφημερίδα *Guardian*, μεταξύ άλλων τόνισε και τα ακόλουθα:



© www.shutterstock.com

«Η απώλεια της βιοποικιλότητας είναι ένας σιωπηλός δολοφόνος. Είναι διαφορετική από την κλιματική αλλαγή, τις επιπτώσεις της οποίας οι άνθρωποι τις αισθάνονται στην καθημερινότητά τους. Με τη βιοποικιλότητα **δεν είναι τόσο προφανές**, αλλά μέχρι να συνειδητοποιήσουμε τι συμβαίνει μπορεί να είναι πολύ αργά».

Τι σημαίνει η φράση
«δεν είναι τόσο προφανές»;

- α) Δεν είναι αντιληπτό, σαφές.
- β) Δεν είναι κρυφό.

1. **γονίδιο**: είναι ένα τμήμα του DNA που περιέχει τις πληροφορίες για τα χαρακτηριστικά ενός οργανισμού.
2. **βιώσιμος, -η, -ο**: που έχει πιθανότητες, δυνατότητες να επιζήσει, να επιβιώσει.

Εντός του Νοεμβρίου 2019 εκπρόσωποι από τις 196 χώρες-μέλη της Σύμβασης³ για τη Βιολογική Ποικιλότητα θα συναντηθούν στο Σαρμ ελ Σείχ της Αιγύπτου για να συζητήσουν την πιθανή κατάρρευση των οικοσυστημάτων και να θέσουν ένα νέο πλαίσιο για τη διαχείρισή τους, που θα διασφαλίζει τη βιωσιμότητά τους.

Είναι επιστημονικά αποδεδειγμένο γεγονός ότι η αυξανόμενη εξαφάνιση

της βιοποικιλότητας οφείλεται στις καταστρεπτικές ενέργειες του ανθρώπου και ότι θα έχει άμεση αρνητική επίδραση στην ανθρωπότητα.

Τρόφιμα, ενέργεια, φάρμακα και γενικά όλα τα αγαθά που οι άνθρωποι αντλούν από τη φύση είναι βασικά για την ύπαρξη της ανθρώπινης ζωής, καθώς δεν μπορούν να αντικατασταθούν από άλλα αγαθά.

Το βασικό συμπέρασμα

που προκύπτει από τα παραπάνω είναι ότι σταδιακά **μειώνουμε**, και σε κάποιες περιπτώσεις καταστρέφουμε, τους φυσικούς πόρους του πλανήτη μας, θέτοντας έτσι σε κίνδυνο την ικανότητα των οικοσυστημάτων να υποστηρίξουν τη βιωσιμότητα των μελλοντικών γενεών.



<https://neoskosmos.com>

3. **σύμβαση:** ορίζεται η συμφωνία μεταξύ προσώπων που δηλώνουν τη βούλησή τους για δράσεις ή συνεργασία.



6

Διάβασε το κείμενο και απάντησε στις ερωτήσεις.

- Ποιος έγραψε αυτό το κείμενο;
- Αποτελεί το ανθρώπινο είδος μέρος της βιοποικιλότητας;
- Τι είδους κείμενο είναι;

1η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ



© shutterstock.com



7 Ποιο είναι το κεντρικό θέμα του άρθρου;



8 Πού οφείλεται η εξαφάνιση της βιοποικιλότητας;



9 Ποιοι θα συγκεντρωθούν στο Σαρμ ελ Σέιχ και για ποιον λόγο;

1η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ



12 Συμπλήρωσε τα βασικά χαρακτηριστικά του άρθρου που διάβασες.

Τίτλος άρθρου:

Παρουσίαση του προβλήματος/θέσης

του αρθρογράφου:

.....
.....

Ανάλυση της βασικής ιδέας

- άποψης του αρθρογράφου.

Τεκμηρίωση της ιδέας - άποψης με επιχειρήματα:

.....
.....
.....
.....
.....



Συμπεράσματα - γενική διατύπωση:

.....
.....



13 Γράψε ένα άρθρο στο τετράδιό σου για την προστασία της φύσης από τον άνθρωπο. Ακολούθησε τα βήματα της άσκησης 12.

Δ. Επαναληπτική ενότητα



© Yulan | Dreamstime.com

1 Παρακολούθησε το βίντεο μαζί με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριά σου και απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις.



- α) «Η συνολική βιοποικιλότητα του πλανήτη μας είναι τεράστια». Εξήγησε γιατί αυτό είναι σημαντικό.
- β) Γιατί χρειαζόμαστε τα πανύψηλα δέντρα να καλύπτουν τουλάχιστον το ένα τρίτο της επιφάνειας της Γης;



2 Κύκλωσε τη σωστή απάντηση.

- Η βιοποικιλότητα του πλανήτη μάς παρέχει όσα χρειαζόμαστε
- α) δωρεάν.
- β) πληρώνοντάς της μεγάλα ποσά.



3 Από ποιον δέχεται επίθεση η Γη και η βιοποικιλότητά της;



4 Γίνε παρουσιαστής τηλεοπτικής περιβαλλοντολογικής εκπομπής. Τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας σου είναι επιστήμονες που ασχολούνται με το περιβάλλον. Συζητήστε στην εκπομπή σας γιατί είναι σημαντική η προστασία της βιοποικιλότητας του πλανήτη μας.

Ο ζωγράφος του δάσους

Ο κύριος Φρανσίσ, όπως κάθε πρωί, παίρνει τα μολύβια του, μια σβήστρα κι ένα μεγάλο φύλλο χαρτί. Φοράει το κασκέτο¹ του, βάζει στα γρήγορα το σακάκι του και βγαίνει απ' το σπίτι.

«Δεν θα ξεχάσεις ν' αγοράσεις ψωμί!...» ακούει μια φωνή μόλις πριν κλείσει την πόρτα. Είναι η γυναίκα του, που ξέρει πως μερικές φορές ο κύριος Φρανσίσ είναι κάπως ξεχασιάρης...

Ο κύριος Φρανσίσ κοντοστέκεται στο κατώφλι, κλείνει τα μάτια κι ανασαίνει βαθιά τον αέρα του δάσους. Πόσο ευχάριστο είναι, νωρίς το πρωί, να **αναπνέεις** το λεπτό, μεθυστικό άρωμα των λουλουδιών, των φρούτων και της υγρής, ζεστής γης!

Μμμ! Είναι τόσο απολαυστικό, που ο κύριος Φρανσίσ παίρνει άπληστα άλλη μια βαθιά ανάσα. Η μέρα μπορεί επιτέλους ν' αρχίσει. Στα αριστερά του σπιτιού ξεκινά ένα δρομάκι που χάνεται στο δάσος, στριφογυρνώντας ανάμεσα στα κοκολόμπα, τα καπόκ και τα ανθισμένα μάνγκο.² Αποφασιστικά ο κύριος Φρανσίσ ξεκινά.



1. **κασκέτο**: είδος καπέλου με γείσο, από ύφασμα ή από άλλο μαλακό υλικό.
2. **κοκολόμπα, καπόκ, μάνγκο**: είδη τροπικών δέντρων.



Ο κύριος Φρανσίς περπατάει, περπατάει, περπατάει ώσπου στο δρομάκι μπροστά του απλώνεται ο νοτισμένος ίσκιος του μεγάλου γερμένου μαονιού. Σκαρφαλώνει στις ρίζες του που ξεπροβάλλουν απ' τη γη κι ανεβαίνει προσεκτικά, προσπαθώντας να μη χάσει την ισορροπία του στον γλιστερό κορμό. Στρογγυλοκάθεται πάνω σ' ένα παχύ μαξιλάρι από βρύα κι αρχίζει να ζωγραφίζει.

Δεν παραλείπει καμιά **ρίζα**, κανένα κομμάτι φλοιού, κανένα κλαδί, καμιά περικοκλάδα,¹ καμιά λειχήνα. Μία ώρα μετά, κοιτάζει τη ζωγραφιά του και, βλέποντας πόσο χαρτί έχει μείνει ακόμη λευκό, αναφωνεί:

«Μα την ξύλινη πίπα! Θα καταφέρω να ζωγραφίσω και την κόκκινη συκιά!»

Ο κύριος Φρανσίς επιστρέφει στο σπίτι, μπαίνει στο γκαράζ και ξαναβγαίνει με το ποδήλατό του.

«Δεν θα ξεχάσεις ν' αγοράσεις ψωμί!...» ακούει μόλις πριν κάνει την πρώτη πεταλιά. Αλλά εκείνος έχει πια φύγει. Μια, δυο, τρεις πεταλιές στο δρομάκι...

Ποδηλατεί ζιγκ-ζαγκ ανάμεσα στις περικοκλάδες και τις φτέρες, δρόμο παίρνει δρόμο αφήνει, μέχρι που φτάνει στην κόκκινη συκιά. Γέρνει το ποδήλατο στον κορμό της και κάθεται **καταγής**, πάνω στο αφράτο χαλί από

Τι σημαίνει η λέξη
«καταγής»;

- α) Επάνω στη γη.
- β) Ψηλά.

1. **περικοκλάδα:** αναρριχώμενο φυτό που απλώνεται και καλύπτει μεγάλη έκταση.

πεσμένα φύλλα. Παίρνει τα μολύβια του, ξεδιπλώνει το μεγάλο φύλλο χαρτί και υψώνει το βλέμμα.

Κι αρχίζει να ζωγραφίζει όχι ένα αλλά δύο δέντρα! Γιατί η κόκκινη συκιά έχει επιλέξει για κατοικία της έναν κοκοφοίνικα. Με τον χρόνο, οι βαθυκόκκινες ρίζες της έφτασαν ως τη γη και μεγάλωσαν, μεγάλωσαν, μεγάλωσαν... τόσο που ο φοίνικας ώρες ώρες μοιάζει ν' ασφυκτιά.

Frederick Mansot, *Ο ζωγράφος του δάσους*, Νεφέλη, 2017



5 Διάβασε το κείμενο και απάντησε τις ερωτήσεις.

- α) Πού πήγαινε καθημερινά ο κύριος Φρανσής;
- β) Τι έκανε στο δάσος;
- γ) Γιατί πιστεύεις ότι επέλεγε το δάσος;

6 Βάλε ✓ στο σωστό κουτάκι.

	Σ	Λ
Ο κύριος Φρανσής κάθε πρωί παίρνει τον υπολογιστή του και ξεκινά για την εργασία του.		
Ο κύριος Φρανσής δεν ευχαριστιόταν καθόλου να αναπνέει το μεθυστικό άρωμα των λουλουδιών, των φρούτων και της υγρής, ζεστής γης.		
Οι βαθυκόκκινες ρίζες της συκιάς έφτασαν ως τη γη και μεγάλωσαν τόσο που ο φοίνικας ώρες ώρες μοιάζει να ασφυκτιά.		
Επιλέγει να ζωγραφίσει μόνο ένα δέντρο.		



7 Γράψε την περίληψη του κειμένου.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



Η βιοποικιλότητα της Ελλάδας

Η Ελλάδα, χάρη στη γεωγραφική της θέση –ανάμεσα σε τρεις ηπείρους, την Ευρώπη, την Αφρική και την Ασία– και χάρη στη γεωλογική της ιστορία, διακρίνεται για τη μεγάλη βιολογική ποικιλότητά της, η οποία είναι από τις μεγαλύτερες στην Ευρώπη και τη Μεσόγειο.

Η χλωρίδα και η πανίδα της Ελλάδας αποτελείται από ευρωπαϊκά, ασιατικά, αφρικανικά και ενδημικά είδη (ενδημικά είναι τα είδη που συναντώνται μόνο σε έναν συγκεκριμένο τόπο).

Στη χώρα μας έχουν καταγραφεί μέχρι σήμερα περισσότερα από 27.000 είδη ζώων της ξηράς και των γλυκών νερών και 3.500 είδη της θάλασσας, ο συνολικός όμως αριθμός εκτιμάται ότι είναι υπερδιπλάσιος.

Ελένη Σβορώνου, *Το δίκτυο της ζωής, ιστορίες βιοποικιλότητας*, Ελληνοεκδοτική, 2021



8 Γιατί η Ελλάδα έχει σπουδαία βιοποικιλότητα;

.....

.....

.....



9 Ποια είδη περιλαμβάνονται στη χλωρίδα και την πανίδα της Ελλάδας;

.....

.....

.....

10 Παρακολούθησε το βίντεο και δες πώς έδρασαν τα παιδιά σε κάθε περίπτωση.



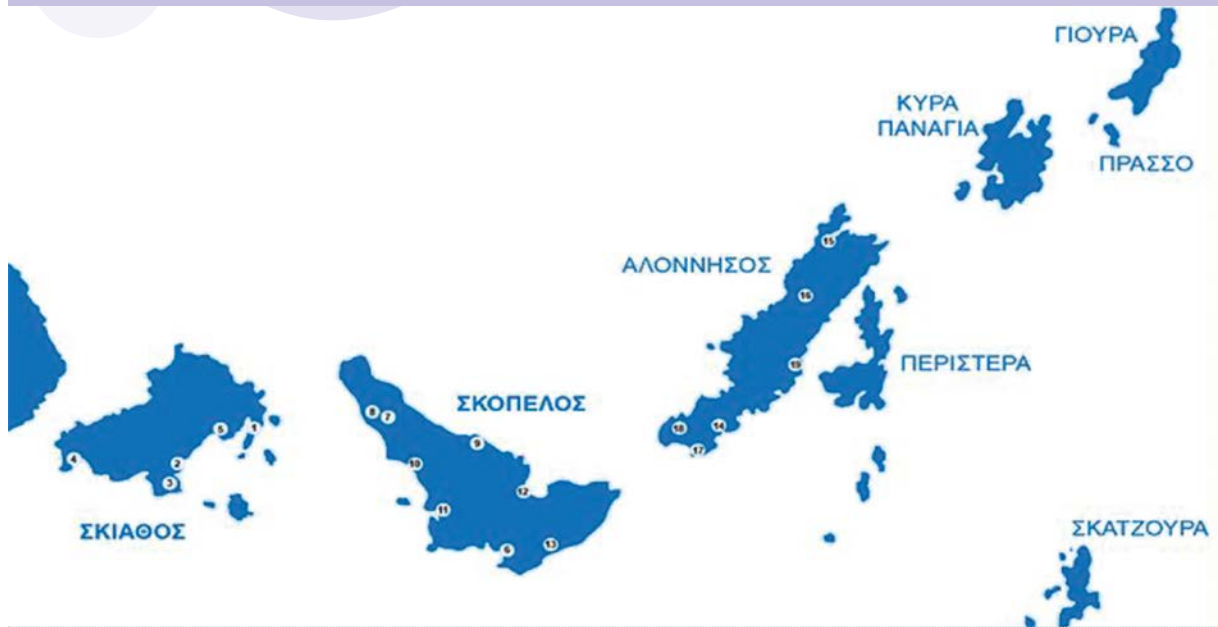
Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου Βορείων Σποράδων

Το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου Βορείων Σποράδων ήταν η πρώτη θαλάσσια περιοχή της Ελλάδας που χαρακτηρίστηκε ως «Θαλάσσιο Πάρκο» και η μεγαλύτερη της Μεσογείου. Σκοπός της δημιουργίας του «Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου» ήταν η προστασία, η διατήρηση, η διαχείριση της φύσης και του τοπίου, ως φυσικής κληρονομιάς και πολύτιμου εθνικού φυσικού πόρου, λόγω της μεγάλης βιολογικής, οικολογικής, αισθητικής, επιστημονικής, γεωμορφολογικής και παιδαγωγικής αξίας. Πέραν των πολλών σπάνιων ειδών χλωρίδας, πανίδας και φυσικών διαπλάσεων και σχηματισμών, στην περιοχή των Σποράδων ζει και αναπαράγεται ένας σημαντικός πληθυσμός της **μεσογειακής φώκιας *monachus monachus***, είδος που έχει χαρακτηριστεί ως το υπ' αριθμόν 1 απειλούμενο με εξαφάνιση θαλάσσιο θηλαστικό.



<https://alonissos-park.gr/>



© <https://diazoma.gr/>

11 Παρατήρησε τον χάρτη και βρες το νησί της Αλοννήσου.

Διαγωνισμός ενημερωτικού παιδικού φυλλαδίου για το Θαλάσσιο Πάρκο των Βόρειων Σποράδων

Το Εθνικό Πάρκο Προστασίας της Μεσογειακής Φώκιας διοργανώνει έναν διαγωνισμό δημιουργίας ενημερωτικού παιδικού φυλλαδίου. Επιθυμούν να σχεδιάσουν ένα φυλλάδιο για τους μικρούς επισκέπτες του πάρκου, όπου θα τους πληροφορούν για τον σκοπό και τον τρόπο λειτουργίας του πάρκου.

Έτσι προκηρύσσει έναν διαγωνισμό στον οποίο μπορούν να μετέχουν μαθητές και μαθήτριες από 8 έως 11 ετών.



12 Κάθε ομάδα της τάξης θα απαντήσει σε ένα από τα παρακάτω ερωτήματα.

- α)** Τι είναι η φώκια και γιατί προστατεύεται;
- β)** Πού βρίσκεται το εθνικό πάρκο και με ποιον τρόπο μπορεί κάποιος να φτάσει εκεί;
- γ)** Ποια είναι τα νησάκια που περιβάλλουν το πάρκο και τι χαρακτηριστικά έχει το καθένα;
- δ)** Ποιες δραστηριότητες μπορεί να κάνει ένα παιδί στη θαλάσσια περιοχή;
- ε)** Τι μπορεί να πάρει μαζί του για αυτό το ταξίδι; Οργανώστε το σακιδιό σας.



13 Αφού απαντήσετε στα παραπάνω ερωτήματα, να συνθέσετε τις πληροφορίες και τις εικόνες που συλλέξατε σε ένα ενημερωτικό φυλλάδιο το οποίο απευθύνεται στους μικρούς επισκέπτες του πάρκου.

14 Σάρωσε και άντλησε πληροφορίες, εικόνες και χάρτες για το πρότζεκτ σου από την επίσημη ιστοσελίδα του θαλάσσιου πάρκου.



Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3	4	5
Για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις μου.					
Για τα δικαιώματα των πολιτών σε μια κοινωνία.					
Τι είναι βιοποικιλότητα.					
Ποια η σημασία της για την ανθρώπινη ζωή.					
Τι είναι το άρθρο και ποια τα χαρακτηριστικά του.					
Πώς να γράφω μια περίληψη.					
Τι μου άρεσε στην ενότητα «Ενεργός πολίτης».					
Τι δεν μου άρεσε στην ενότητα «Ενεργός πολίτης».					

1 = καθόλου 2 = πολύ λίγο 3 = μέτρια 4 = πολύ 5 = πάρα πολύ

2η ΕΝΟΤΗΤΑ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Α. Ιστορίες για βιβλία


Β. Βιβλιοθήκες

Γ. Βιβλιοκριτική και βιβλιοπαρουσίαση

Δ. Επαναληπτική
ενότητα

Στην ενότητα αυτή θα μάθεις:

- Για τον κόσμο του βιβλίου.
- Πώς να φτιάχνεις μικρά βιβλία.
- Πώς να γράφεις μία βιβλιοκριτική.
- Πώς να γράφεις μία ανακοίνωση.
- Πώς να παρουσιάσεις ένα βιβλίο.
- Πώς να σχεδιάζεις μία πρόσκληση.

 Λέξεις-κλειδιά

φιλιαναγνωσία, δανειστική βιβλιοθήκη,
ιστορία του βιβλίου

Α. Ιστορίες για βιβλία



1 Σάρωσε και παρακολούθησε έναν φανταστικό διάλογο ανάμεσα σε έναν γάιδαρο και μια μαϊμού.



2 Αφού παρακολουθήσεις τον διάλογο, απάντησε στις ερωτήσεις.

- α)** Τι πληροφορίες ζητούσε ο γάιδαρος από τη μαϊμού;
- β)** Άρεσε στον γάιδαρο το βιβλίο; Πώς το κατάλαβες;

3 Γράψε μερικά από τα πλεονεκτήματα ενός έντυπου βιβλίου.

.....

.....

Ένα δέντρο αλλιώς από τα άλλα...



Φτιάξε τρεις σύνθετες λέξεις με τη λέξη «βιβλίο».



Ένα βιβλίο από τη στιγμή που γεννιέται στο μυαλό ενός συγγραφέα μέχρι τη στιγμή που φτάνει στα χέρια ενός **αναγνώστη** περνάει από διάφορα στάδια.



Για να δεις ποια είναι αυτά τα στάδια δεν έχεις παρά να παρατηρήσεις πώς μεγαλώνει σιγά σιγά το βιβλιόδεντρο.

1. Στο πρώτο βήμα ο συγγραφέας **εμπνέεται** και δημιουργεί το βιβλίο.
2. Στο δεύτερο βήμα ο **συγγραφέας** δείχνει το βιβλίο του σε έναν εκδότη και καταλήγουν σε μια συμφωνία για να τυπωθεί.
3. Στο τρίτο βήμα το βιβλίο γεμίζει με εικόνες που φτιάχνει ο εικονογράφος.
4. Στο τέταρτο βήμα γίνεται η φωτοστοιχειοθεσία, δηλαδή σχηματίζονται λέξεις και φράσεις, και όλα μπαίνουν σε τάξη, ένα βήμα πριν από το τύπωμα.
5. Στο πέμπτο βήμα γίνεται το τύπωμα.
6. Στο έκτο βήμα τα φύλλα του **βιβλίου** που έχουν τυπωθεί δένονται μεταξύ τους, δηλαδή γίνεται η βιβλιοδεσία.
7. Στο έβδομο και τελευταίο βήμα το βιβλίο είναι έτοιμο και έχει τοποθετηθεί στα ράφια του βιβλιοπωλείου περιμένοντας τον αναγνώστη που θα το αγοράσει για να το διαβάσει.

Σήμερα πώς φτιάχνεται ένα βιβλίο;

Σήμερα η ανάπτυξη της τεχνολογίας είναι τόσο μεγάλη που μας επιτρέπει να φτιάχνουμε πολύ γρήγορα ένα βιβλίο και μάλιστα με πολύ μικρό **κόστος**.

Μην ξεχνάς επίσης ότι σήμερα υπάρχουν και τα e-books, δηλαδή τα βιβλία που μπορεί κανείς να βρει στο διαδίκτυο. Τα βιβλία αυτά συνδυάζουν κείμενα, εικόνες, βίντεο, ήχους κ.λπ. Έτσι λοιπόν φαίνεται ότι μια νέα εποχή γεννιέται για το βιβλίο.



Δέσποινα Μπογδάνη-Σουχιούλ, *Μια φορά κι έναν καιρό ήταν... το βιβλίο*, Λέξη Κλειδί, 2009

4 Διάβασε το παραπάνω κείμενο και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Από ποιον ξεκινάει και σε ποιον καταλήγει ένα βιβλίο;
- β) Πού μπορεί να βρει κάποιος ένα βιβλίο;

5 Σε ποιο είδος ανήκει το κείμενο που διάβασες; Κύκλωσε τη σωστή απάντηση.

- α) Αφηγηματικό.
- β) Εξηγητικό.
- γ) Ποίημα.

6 Βάλε ✓ στο σωστό κουτάκι.

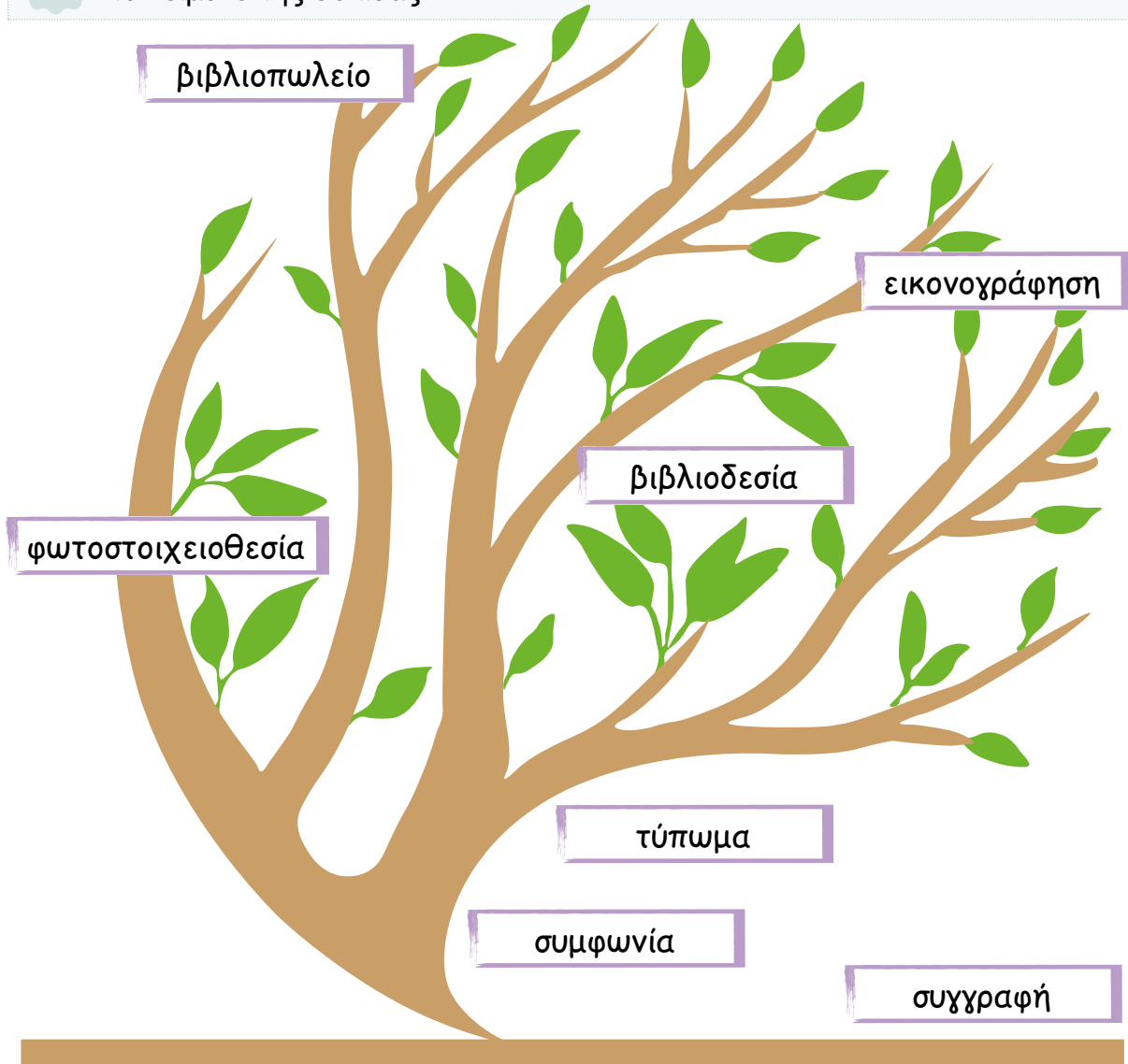
	Σ	Λ
Τα e-books μπορεί εύκολα να τα βρει κανείς σήμερα στα ράφια των βιβλιοπωλείων.		
Ένα βιβλίο γεννιέται στο μυαλό ενός συγγραφέα και περνάει από διάφορα στάδια μέχρι τη στιγμή που φτάνει στα χέρια ενός αναγνώστη.		
Στο τρίτο βήμα το βιβλίο γεμίζει με εικόνες που φτιάχνει ο εικονογράφος.		
Στο δεύτερο βήμα ο συγγραφέας δείχνει το βιβλίο του σε έναν εικονογράφο και καταλήγουν σε μια συμφωνία για να τυπωθεί.		
Σήμερα η ανάπτυξη της τεχνολογίας είναι τόσο μεγάλη που μας επιτρέπει να φτιάχνουμε πολύ γρήγορα ένα βιβλίο.		

2η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ



7

Γράψε τις λέξεις με τη σωστή σειρά για να φτιαχτεί ένα βιβλίο, κοιτώντας το κείμενο της σελίδας 42.



1) 4)

2) 5)

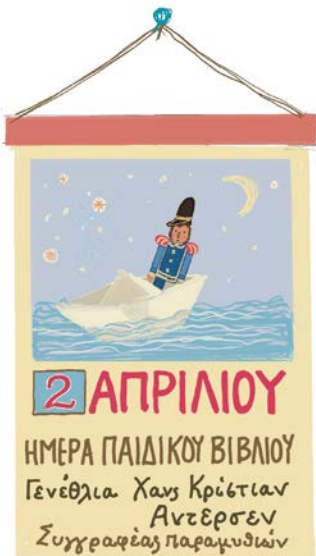
3) 6)

7)



8

Πριν από την ανακάλυψη της τυπογραφίας, τα βιβλία ήταν χειρόγραφα. Φαντάσου και γράψε πώς θα μπορούσε ένα παιδί εκείνης της εποχής να αποκτήσει ένα βιβλίο με ιστορίες.



9

Σύστησέ μας τον αγαπημένο σου ήρωα από ένα βιβλίο που σου άρεσε.

Πώς λέγεται;

.....

Ποιους συμπαθεί;

.....

Ποιους δεν συμπαθεί;

.....

Τι τον κάνει ξεχωριστό;

.....

Τι συνήθειες έχει;

.....

Γιατί κέρδισε τη συμπάθειά σου;

.....



B. Βιβλιοθήκες

Δημοτική παιδική βιβλιοθήκη Χαλανδρίου
«Μίμης Βασιλόπουλος»



1 Παρατήρησε τις φωτογραφίες και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Πώς προμηθεύεσαι βιβλία από μια βιβλιοθήκη;
- β) Πώς λέγεται το επάγγελμα της κυρίας στην εικόνα; Ποιες αρμοδιότητες έχει;

Υπαίθριες δανειστικές βιβλιοθήκες στην Κίμωλο



© Dora Kavellary



© pinkpower.group



2 Παρατήρησε τις βιβλιοθήκες της Κιμώλου και απάντησε στις ερωτήσεις.

α) Τι διαφορές έχει μια υπαίθρια από μια στεγασμένη βιβλιοθήκη;

.....

.....



β) Πού θα μπορούσε να στηθεί μια υπαίθρια βιβλιοθήκη στην περιοχή σου; Συζητήστε με την ομάδα σου και παρουσιάστε την πρότασή σας, δικαιολογώντας την επιλογή σας.

.....

.....

3



Σάρωσε για να δεις **κινητές βιβλιοθήκες** στον κόσμο και για να δεις μια **κινητή βιβλιοθήκη** στην Ελλάδα.





© DASHONDOG JAMBA/ www.thetrumpet.com



4 Αφού μάθεις για τις κινητές βιβλιοθήκες, απάντησε στις ερωτήσεις.

α) Ποιον σκοπό εξυπηρετεί μια κινητή βιβλιοθήκη;

.....

.....

β) Ποια μεταφορικά μέσα χρησιμοποιήθηκαν για τη μεταφορά των βιβλίων;

.....

.....

γ) Φανταστείτε σε ποιους χώρους και με ποια μέσα θα μπορούσε μία παρέα παιδιών να δημιουργήσει μία κινητή βιβλιοθήκη.

.....

.....

.....

.....

Ένα σπίτι για βιβλία

Καθώς οι πόλεις γίνονταν μεγαλύτερες και οι άνθρωποι συνδιαλέγονταν με τους γείτονές τους, υπήρχε πολύ μεγαλύτερη ανάγκη για τη γραφή και την ανάγνωση. Στην πραγματικότητα οι πρόγονοί μας παρήγαγαν τόσο πολλά κείμενα –σε πήλινες πινακίδες, ρολά παπύρου και περγαμηνές– που έπρεπε να βρουν πώς να τα αποθηκεύσουν όλα. Στις αρχαίες εποχές, όπως και τώρα, το μέρος για τη **συλλογή** και φύλαξη σημαντικών κειμένων ήταν η βιβλιοθήκη. Ο Ασσύριος βασιλιάς Ασσουρμπανιπάλ (που βασίλεψε από το 668 περίπου έως το 627 π.Χ.) είχε μια βιβλιοθήκη στη σπουδαία πόλη της Νινευί, που περιείχε περισσότερες από 30.000 πήλινες πινακίδες σε σφηνοειδή **γραφή**. Μια από

Κύκλωσε τη λέξη που ανήκει στην ίδια οικογένεια με τη «γραφή»:
α) γραπώνω
β) γραπτός



τις αρχαιότερες διασωζόμενες γραπτές ιστορίες –το 4.000 χρόνων Έπος του Γκιλγκαμές– ανακαλύφθηκε εκεί.

Στην Αίγυπτο, η Μεγάλη Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας –η μεγαλύτερη βιβλιοθήκη του αρχαίου κόσμου (ιδρύθηκε περ. 285-246 π.Χ.)– λέγεται ότι είχε εκατοντάδες χιλιάδες ρολά παπύρων. Οποιοδήποτε πλοίο έφευγε από λιμάνι ήταν αναγκασμένο να δηλώσει τα βιβλία του, τα οποία έπειτα μεταφέρονταν στη βιβλιοθήκη, αντιγράφονταν από τους αντιγραφείς και προστίθεντο στη συλλογή. Αυτή ήταν χωρισμένη ανά θέμα σε κατηγορίες, όπως ιατρική ή ποίηση. Τα ρολά οργανώνονταν σε (ελληνική) αλφαβητική σειρά, από το Α έως το Ω.

Μέρη όπως ο Οίκος της Σοφίας στη Βαγδάτη ή οι μεγάλες βιβλιοθήκες του Τιμπουκτού, εκτός του ότι στέγαζαν σημαντικά κείμενα, αποτέλεσαν και κέντρα γνώσης. Μελετητές συγκεντρώνονταν εκεί για να μοιραστούν τη γνώση και να διδάξουν μαθητές. Συνέλεγαν, μετέφραζαν και μελετούσαν κείμενα από όλη την περιοχή.

Φυσικά, ακόμη και σήμερα συλλέγουμε και **αποθηκεύουμε** βιβλία! Σύμφωνα με τον νόμο, κάθε βιβλίο που κυκλοφορεί (ακόμη κι αυτό) μπαίνει στις συλλογές των μεγαλύτερων βιβλιοθηκών του κόσμου.



Η Βρετανική Βιβλιοθήκη στο Λονδίνο είναι η μεγαλύτερη του κόσμου. Έχει περισσότερα από 13 εκατομμύρια βιβλία στη συλλογή της και χρειάζεται ράφια 746 χιλιομέτρων για να τα χωρέσει όλα – πολλά από αυτά κάτω από τη γη!

Οι βιβλιοθήκες που επισκέπτεστε στις πόλεις ή στις κωμοπόλεις σας δεν θα είναι τόσο δαιδαλώδεις όσο οι μεγάλες βιβλιοθήκες του Παρισιού, της Νέας Υόρκης ή της Σαγκάης. Αλλά, όποιο και αν είναι το μέγεθος της βιβλιοθήκης, οι βιβλιοθηκάριοι κάνουν ό,τι μπορούν για να τις κρατήσουν καλά ενημερωμένες με βιβλία κι ανοιχτές για όλους.

Mary Richards, *Η ιστορία των λέξεων για παιδιά*, Καπόν, 2022

5

Σάρωσε για να δεις τις βιβλιοθήκες στον χάρτη.



6

Διάβασε το κείμενο και απάντησε τις ερωτήσεις.

- α) Ποιες βιβλιοθήκες αναφέρονται στο κείμενο;
- β) Γιατί χρειαζόνταν τις βιβλιοθήκες οι άνθρωποι;
- γ) Ποια είναι η μεγαλύτερη βιβλιοθήκη του κόσμου; Πώς καταφέρνει να αποθηκεύει την τεράστια συλλογή της;

2η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ



7 Τι υποχρέωνε η βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας να κάνουν τα πλοία;

.....

.....

.....

.....

8 Υπογράμμισε τις σωστές προτάσεις.

- α) Ο Ασύριος βασιλιάς Ασσουρμπανιπάλ είχε μια βιβλιοθήκη που περιείχε περισσότερα από 30.000 βιβλία.
- β) Ο Ασύριος βασιλιάς Ασσουρμπανιπάλ είχε μια βιβλιοθήκη που περιείχε περισσότερες από 30.000 πήλινες πινακίδες.
- γ) Η μεγαλύτερη βιβλιοθήκη του αρχαίου κόσμου βρισκόταν στην Αλεξάνδρεια.
- δ) Η μεγαλύτερη βιβλιοθήκη του αρχαίου κόσμου βρισκόταν στο Λονδίνο.



9 Χαρακτήρισε το είδος κειμένου που βρίσκεται στη διπλανή εικόνα. Κύκλωσε τη σωστή απάντηση.

- α) Πρόσκληση.
- β) Ανακοίνωση.
- γ) Πίνακας δρομολογίων.



10 Φτιάξε μια ανακοίνωση ώστε να ενημερωθούν οι αναγνώστες της βιβλιοθήκης για το νέο ωράριο λειτουργίας της.



Ανακοίνωση

.....

.....

.....

.....

.....

.....

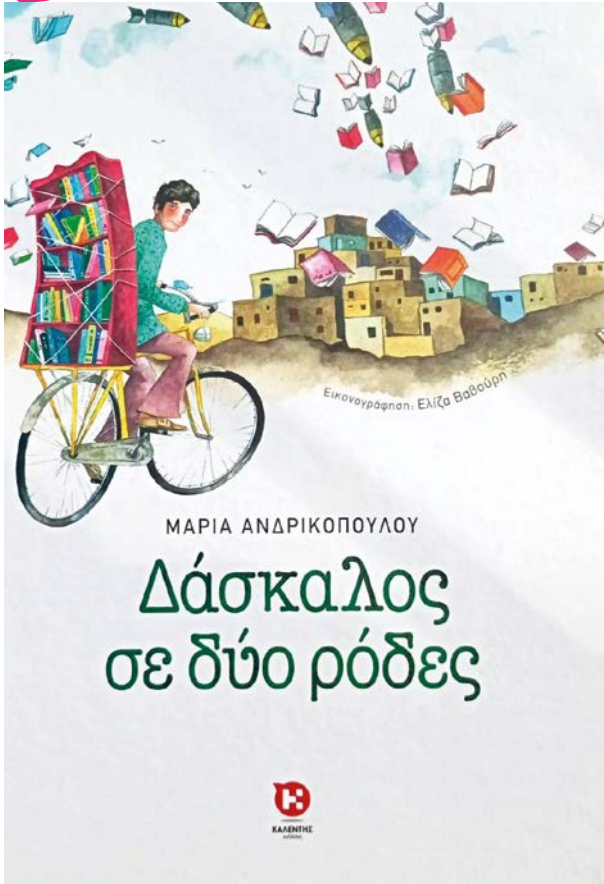
.....

.....

.....

.....

Γ. Βιβλιοκριτική και βιβλιοπαρουσίαση



© Από το προσωπικό αρχείο της συγγραφικής ομάδας

Βιβλιοκριτική



1

Σάρωσε για να δεις δύο κριτικές για το βιβλίο *Δάσκαλος σε δύο ρόδες*.

2

Σάρωσε για να ακούσεις ένα απόσπασμα του βιβλίου *Δάσκαλος σε δύο ρόδες*.



3

Αφού ακούσεις το απόσπασμα του βιβλίου, απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Ποια ιδέα είχε ο Μπεσάρ για να αντισταθεί στις βόμβες και τη δυστυχία του πολέμου;
- β) Τι χρώμα έβαψε το ποδήλατο; Γιατί νομίζεις ότι το επέλεξε;
- γ) Γιατί ο Μπεσάρ ήθελε να διαβάζουν παραμύθια τα παιδιά;

Πώς σου φάνηκε το βιβλίο *Δάσκαλος σε δύο ρόδες*; Όταν εκφράζουμε τη γνώμη μας για ένα βιβλίο, λέμε ότι κάνουμε μια **βιβλιοκριτική**. Συνήθως αναφερόμαστε στο περιεχόμενο, στο ύφος, στην πλοκή (εξέλιξη της ιστορίας), στους ήρωες, στα μηνύματα και στην εικονογράφηση, καθώς και στα συναισθήματα που πιθανώς μας προκάλεσε.



4

Σάρωσε για να διαβάσεις το βιβλίο της Κατερίνας Παπαγαρυφάλλου *Ένα βιβλίο ελεύθερο στην πόλη*.



2η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ



5 Γράψε τη δική σου βιβλιοκριτική για το παραπάνω βιβλίο. Θα σε βοηθήσουν οι ερωτήσεις που ακολουθούν.

- α) Ποιος είναι ο τίτλος του βιβλίου και το όνομα του συγγραφέα;
 β) Για ποιο θέμα μιλάει;
 γ) Με ποια επίθετα θα χαρακτήριζες το βιβλίο;
 δ) Τι συναισθήματα σου δημιούργησε;
 ε) Πώς σου φάνηκε η εικονογράφηση;



Διαβάσαμε το βιβλίο

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Βιβλιοκριτική

Όταν κάνεις κριτική σε ένα βιβλίο, αναφέρεις πληροφορίες για αυτό (τίτλο, συγγραφέα κ.λπ.), αλλά και πληροφορίες για το είδος του κειμένου, το ύφος και τη γλώσσα. Μπορείς να δώσεις και την περίληψη του βιβλίου. Κυρίως όμως αναφέρεις την προσωπική σου γνώμη, τις σκέψεις σου και τα συναισθήματα που σου προκάλεσε. Γι' αυτό η βιβλιοκριτική δεν γίνεται ποτέ ανώνυμα.

6 Σάρωσε για να επιλέξεις τις προτάσεις που δεν ταιριάζουν στα χαρακτηριστικά μιας βιβλιοκριτικής.





Βιβλιοπαρουσιάσεις

ΖΩΡΖ ΣΑΡΗ

Ο Θησαυρός της Βαγίας

ΖΩΡΖ ΣΑΡΗ

Ο Θησαυρός της Βαγίας

ΜΙΑ ΓΥΝΗΣΙΑ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ, όπου οι κινηγοί του θησαυρού εδώ δεν είναι οι μεγάλοι, αλλά τα παιδιά. Ένας θησαυρός στην Αίγινα; Και μάλιστα στη Βαγία; Ναι, στη Βαγία, εκεί που είχε «πανρευτεί» δώδεκα χρονών τον Παναγιώτη, τότε, στα 1936. Τώρα η Ζωή είναι πάλι στην Αίγινα, όχι παιδί ανέμελο, όχι κορίτσι στην Κατοχή, μα μεγάλη, απλά μεγάλη. Καλοκαίρι σ' ένα ελληνικό νησί, καλοκαίρι με παιδιά. Καλοκαίρι μ' ένα θησαυρό που περιμένει να τον βρουν. Ένα από τα σύγχρονα «κλασικά» βιβλία για παιδιά και για νέους, όπου μαζί με την αναζήτηση του κρυμμένου θησαυρού έρχεται στην επιφάνεια το φως, η χαρά, η ανεμελιά, ο ήλιος της Ελλάδας. Και –προσοχή– ένα ελληνικό βιβλίο περιπέτειας...

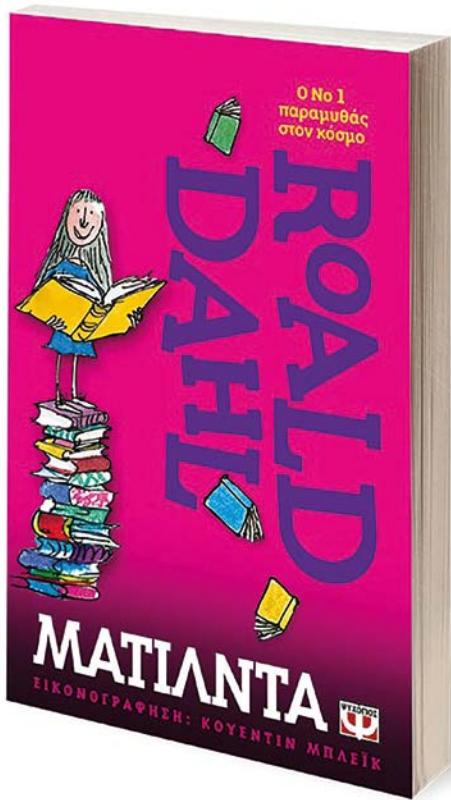
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ
www.patakis.gr

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Ζωρζ Σαρή, *Ο θησαυρός της Βαγίας*
Εκδόσεις Πατάκη

7 Παρατήρησε την παραπάνω εικόνα και απάντησε στις ερωτήσεις.

- Πού νομίζεις ότι μπορούμε να βρούμε αυτή την εικόνα;
- Ποιος είναι ο τίτλος;
- Ποιο είναι το θέμα του κειμένου;



Παρουσίαση

Αυτή τη φορά ο Ρόαλντ Νταλ ξεπέρασε τον εαυτό του και μας χαρίζει κάτι πραγματικά ξεχωριστό.

Τη ΜΑΤΙΛΑΝΤΑ.

Δεν υπάρχει παιδί πιο έξυπνο, πιο λογικό, πιο τρυφερό, πιο αξιαγάπητο απ' αυτήν. Αυτό το υπέροχο κορίτσι, το προικισμένο με μυαλό τόσο λαμπερό και με καρδιά τόσο μεγάλη, ας γίνει το φωτεινό παράδειγμα για όλους.

Παραμύθι και πραγματικότητα, **δεξιότητα**, γνώση και ταλέντο, να τι χρησιμοποίησε ο σπουδαίος αυτός συγγραφέας για να μας οδηγήσει σ' έναν κόσμο όπως θα έπρεπε να είναι ο κόσμος μας και που, ίσως, μια μέρα τον κερδίσουμε.

(Από την **παρουσίαση** στο οπισθόφυλλο του βιβλίου.)



Τι σημαίνει η λέξη
«δεξιότητα»;

- α) Τη μεγάλη ικανότητα κάποιου σε έναν τομέα.
- β) Την ικανότητα κάποιου να γράφει με το δεξί χέρι.

ΒΡΑΒΕΙΑ

- Εθνικό (1991) ΚΡΑΤΙΚΟ ΒΡΑΒΕΙΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ
- **Διεθνές** (1988) FEDERATION OF CHILDREN'S BOOK GROUPS AWARD
- Διεθνές (2000) BLUE PETER BOOK AWARD

<https://www.politeianet.gr/>



8 Διάβασε την παρουσίαση και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Ποιο είναι το κεντρικό πρόσωπο στο κείμενο;
- β) Ποιος είναι ο συγγραφέας του βιβλίου;
- γ) Νομίζεις ότι θα σου αρέσει αυτό το βιβλίο; Γιατί;



9 Κύκλωσε τη σωστή απάντηση.

- Το προηγούμενο κείμενο είναι μια

- α) πρόσκληση.
- β) ανακοίνωση.
- γ) βιβλιοπαρουσίαση.



- Το κείμενο βρίσκεται

- α) στην εισαγωγή του βιβλίου.
- β) στο οπισθόφυλλο.
- γ) σε αφίσα.

- Τα βραβεία τα κέρδισε

- α) το βιβλίο.
- β) η Ματίλντα.
- γ) ο κόσμος.

Βιβλιοπαρουσίαση

Στη βιβλιοπαρουσίαση δίνεις την ταυτότητα του βιβλίου που διάβασες (τίτλο, συγγραφέα, εικονογράφο, εκδόσεις, χρονολογία, είδος), αλλά μπορείς και να αναφέρεις σύντομα την υπόθεση ή τους ήρωες. Συνήθως υπάρχει στο οπισθόφυλλο του βιβλίου. Δεν αποκαλύπτεις το τέλος και αφήνεις τον υποψήφιο αναγνώστη να το αξιολογήσει. Γι' αυτό η **βιβλιοπαρουσίαση** μπορεί να είναι και ανώνυμη.



10 Διάλεξε ένα βιβλίο που έχεις διαβάσει. Παρουσίασέ το στην τάξη, ακολουθώντας τα παρακάτω βήματα.

1ο βήμα: Το βιβλίο που θα παρουσιάσω λέγεται:

.....

Συγγραφέας είναι και εικονογράφος

είναι

2η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ



2ο βήμα: Με λίγα λόγια παρουσίασε το θέμα, τους ήρωες, την πλοκή, **χωρίς να αποκαλύπτεις το τέλος.**

.....

.....

.....

.....

.....



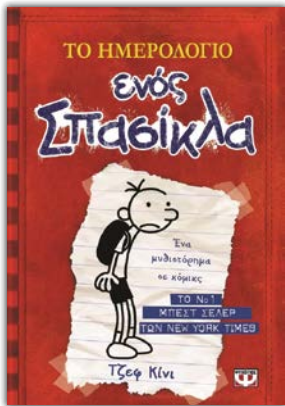
3ο βήμα: Γράψε τα μέσα που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας για να κάνει το βιβλίο ελκυστικό (φαντασία, χιούμορ, μυστήριο, συγκίνηση κ.λπ.).

.....

.....

.....

.....



4ο βήμα: Σε ποιο παιδί θα το πρότεινες και γιατί.

.....

.....

.....

.....



11 Σάρωσε και βρες τις προτάσεις που δεν ταιριάζουν σε ένα κείμενο βιβλιοπαρουσίασης.



Δ.

Επαναληπτική
ενότητα

Ύμνος του βιβλίου

Πες μου κάτι, τι αξίζει πιο πολύ από **φλουριά**;
Πες μου κάτι, τι χαρίζει γέλιο, κέφι και χαρά;



Έλα, πες μου, τι γεμίζει **παρηγοριά** την καρδιά;
Έλα, πες μου, τι σκορπίζει την πιο μαύρη συννεφιά;



Έλα, πες μου, τι 'ναι εκείνο που με κάνει και δακρύζω,
που με κάνει να γελάω, που με κάνει να ελπίζω;

Έλα, πες μου, τι 'ναι εκείνο που με κάνει να γιορτάζω,
που με κάνει να πετάω, στα ουράνια να **καλπάζω**;

Ένα βιβλίο, ένα βιβλίο!

Ένα βιβλίο που μαγεύει, όνειρα στο νου φυτεύει
και στο ταξίδι της ζωής, πιστά μας συντροφεύει.

Τι σημαίνει η λέξη
«καλπάζω;»

- α) Φωνάζω.
- β) Τρέχω με
άλογο.

Ευγένιος Τριβιζάς

2η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ



1

Αφού διαβάσεις το ποίημα, γράψε ποια συναισθήματα αναφέρει ο ποιητής πως αισθανόμαστε όταν διαβάζουμε ένα βιβλίο. Σε ποιους στίχους τα εντοπίζεις;

.....

.....

.....



2

Πιστεύεις ότι ένα βιβλίο μπορεί να σε κάνει να ονειρευτείς; Με ποιον τρόπο;

.....

.....

.....



3

Πώς αισθάνεσαι εσύ όταν διαβάζεις ένα βιβλίο;

.....

.....

.....



4

Συμπλήρωσε τις λέξεις που κάνουν ρίμα.

φλουριά



.....

.....

γιορτάζω



.....

.....



5 Σε ποιο είδος ανήκει το παραπάνω το κείμενο; Κύκλωσε τη σωστή απάντηση.

- α) Ανακοίνωση.
- β) Ποίημα.
- γ) Λογοτεχνικό απόσπασμα.

6

Σάρωσε για να διαβάσεις *Τα φανταστικά ιπτάμενα βιβλία του κου Μόρρις Λέσμορ.*



7

Σύμφωνα με όσα διάβασες για το βιβλίο, πιστεύεις ότι την αγάπη του για τα βιβλία την κράτησε για τον εαυτό του ή τη μοιράστηκε; Πώς το κατάλαβες;



8

Γράψε τη δική σου κριτική για το παραπάνω βιβλίο.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9

Σάρωσε για να δεις την ταινία.





“Η κυρία Γενναιοδώρα” μια διαδραστική παρουσίαση του βιβλίου από τη συγγραφέα Νικολέτα Καπίλλα.

Σάββατο 4/2/2023

11:00 π.μ

Παιδικό Τμήμα Βιβλιοθήκης Πανεπιστημίου

Κύπρου

Τηλέφωνο επικοινωνίας: 22892167



Πανεπιστήμιο Κύπρου
Βιβλιοθήκη



© applications2.ucy.ac.cy



10

Παρατήρησε την εικόνα για να ανακαλύψεις τις απαντήσεις στις παρακάτω ερωτήσεις.

α) Ποιος είναι ο τίτλος του βιβλίου που θα παρουσιαστεί;

.....

β) Ποιος/α είναι ο/η συγγραφέας;

.....

γ) Πότε θα γίνει η βιβλιοπαρουσίαση;

.....

δ) Πού θα γίνει η βιβλιοπαρουσίαση;

.....

ε) Πόσα χρήματα θα πληρώσει μια παρέα τεσσάρων ατόμων;

.....

στ) Εντόπισε ένα στοιχείο που δεν αποτελεί βασική πληροφορία.

.....



- 11 Με τις πληροφορίες που έχετε για τη βιβλιοπαρουσίαση της Κυρίας Γενναιοδώρας, φτιάξε μαζί με την ομάδα σου μια ανακοίνωση για τους γονείς ενός σχολείου που θα τους ενημερώνετε για αυτή την εκδήλωση.



Ανακοίνωση

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....



- 12 Περίγραψε τρία στοιχεία-πληροφορίες που θα μπορούσες να προσθέσεις στην ανακοίνωση που έφτιαξες και δεν αποτελούν βασικά χαρακτηριστικά της ανακοίνωσης.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ



13 Παρατήρησε τη φωτογραφία και με οδηγό τη φαντασία σου συνέχισε την ιστορία.

Περπατώντας στο δρομάκι του νησιού, την προσοχή μας τράβηξε ένα αντικείμενο, ακουμπισμένο σε ένα λευκό σκαλοπάτι.



© <https://www.syros-agenda.gr>

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3	4	5
Για τον κόσμο των βιβλίων.					
Να φτιάχνω μικρά βιβλία.					
Να γράφω μία βιβλιοκριτική.					
Να γράφω μία ανακοίνωση.					
Να παρουσιάζω ένα βιβλίο.					
Τι μου άρεσε στην ενότητα «Πολιτισμός».					
Τι δεν μου άρεσε στην ενότητα «Πολιτισμός».					

1 = καθόλου 2 = πολύ λίγο 3 = μέτρια 4 = πολύ 5 = πάρα πολύ

Α. Η επέτειος
της 28ης Οκτωβρίου

Β. Η επέτειος της απελευθέρωσης
της Θεσσαλονίκης

Γ. Η επέτειος
του Πολυτεχνείου

Δ. Χριστούγεννα



Λέξεις-κλειδιά

ελευθερία, δημοκρατία,
Χριστούγεννα

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Να αναλύεις ένα ποίημα.
- Να αναλύεις μία εικόνα, ένα σκίτσο, μία γελοιογραφία.
- Να αφηγείσαι ιστορίες που άκουσες από podcast.
- Να γράφεις μία δική σου ιστορία.



Η απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης το 1912
από τους Οθωμανούς

© Από «Άγνωστος» - commons.wikimedia.org

Α. Η επέτειος της 28ης Οκτωβρίου



1 Παρατήρησε την παραπάνω εικόνα και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Ποια πρόσωπα απεικονίζονται στη φωτογραφία;
 β) Πού πιστεύεις ότι πηγαίνουν οι στρατιώτες;

2 Γράψε την περιγραφή που αναφέρεται στο πάνω μέρος τη φωτογραφίας.

.....

.....

Το «ΟΧΙ» του λαού



Ποιος είναι κείνος ο λαός, που λέει στους ξένους «όχι» και που κρατάει κατάκορφα της λεφτεριάς τη λόχη κι όντας οι λίγοι αφέντες του, που τον διαφεντεύχουν τον παρατάν μεσοστρατίς και ασκώνονται και φεύχουν;



Ποιος είναι κείνος ο λαός, που στάθηκε λιοντάρι, όντας του πέσανε μαζί δυο κολοσσοί κουρσάροι κι από τα ξένα οι αφέντες του, αντί να τον βοηθήσουν, τα φκιάνανε με τον Οχτρό για να ξαναγουρίσουν;

Ποιος είναι κείνος ο λαός, που πάντα προδομένος πολέμαγεν αβόθητος, ξυπόλυτος, δεμένος και θάμπωνε τον ουρανό, τη γη και τα πελάη κι ο πιο μεγάλος φάνταζε μικρός σ' αφτόνε πλάι;

Ποιος είναι κείνος ο λαός, που με καρδιά τσελίκι¹ πολέμαγε για λεφτεριά και πέθαινε για νίκη μα τούχωναν μπαμπέσικα, τη μαχαιριά στην πλάτη του ξένου η αρπάχτρα κάκητα,² του ντόπιου η δόλια απάτη;

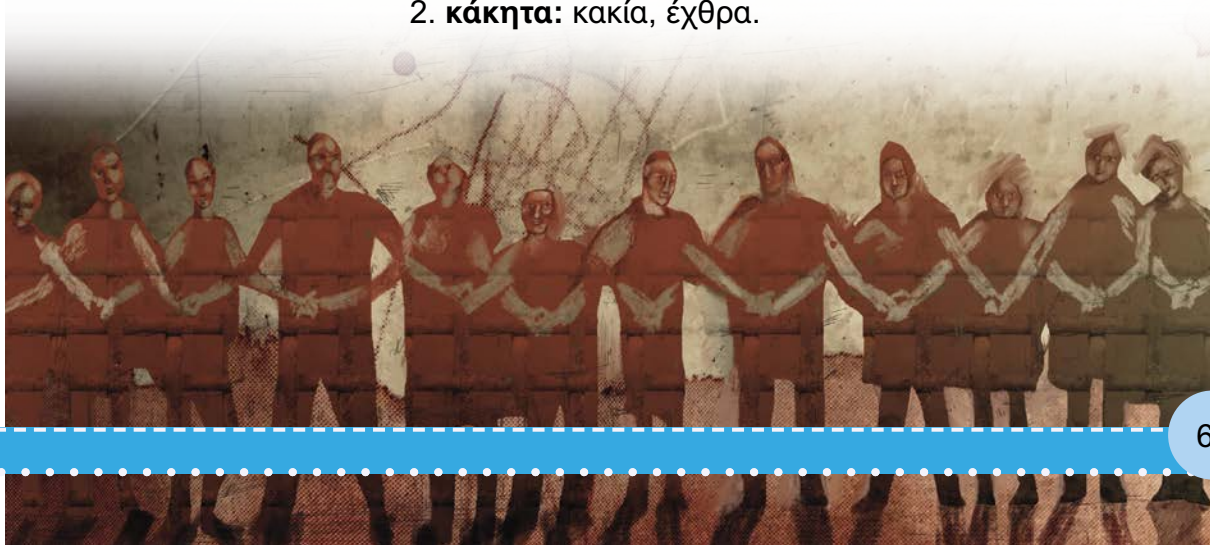
Ηρακλής Κακαβάνης,
Ο άγνωστος
Βάρναλης
και 19 αδημοσίευτα
ποιήματά του,
Εντός, 2012

Όλ' οι λαοί κι όλοι μικροί μεγάλοι κάθε τόπου που αγωνιστήκανε να σώσουν την τιμή τ' ανθρώπου μα πιότερο ο ελληνικός, ο πρώτος μες τους πρώτους πρώτος μέσα στους νικητές και μες τους αλυτρώτους

Κώστας Βάρναλης

1. **καρδιά τσελίκι:** καρδιά από ατσάλι.

2. **κάκητα:** κακία, έχθρα.



3η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΠΕΤΕΙΟΙ ΚΑΙ ΓΙΟΡΤΕΣ



3 Αρίθμησε τις στροφές του ποιήματος.



4 Σε ποιους αναφέρεται ο ποιητής όταν λέει: «δυσ κολοσσοί κουρσάροι»;

.....



5 Γιατί κατά τη γνώμη σου επαναλαμβάνεται η φράση: «Ποιος είναι κείνος ο λαός»;

.....

.....

.....

.....



6 Σε ποιον λαό αναφέρεται η παραπάνω φράση; Βρες την απάντηση στην τελευταία στροφή του ποιήματος.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....





7 Διάβασε τις προτάσεις στον πίνακα που ακολουθεί. Στη συνέχεια σάρωσε για να μάθεις για την **έναρξη του πολέμου** στις 28 Οκτωβρίου 1940. Έπειτα, συμπλήρωσε τον πίνακα σημειώνοντας αν οι προτάσεις είναι σωστές ή λάθος.



© shutterstock.com

	Σ	Λ
Το τηλεσίγραφο ζητούσε να συμμαχήσουν οι Έλληνες με τους Ιταλούς.		
Οι σειρήνες του πολέμου ήχησαν το βράδυ.		
Ο ιταλικός στρατός εισέβαλε στο ελληνικό έδαφος πριν εκπνεύσει η διορία του τηλεσιγράφου.		
Ο ελληνικός στρατός είχε ελλείψεις ακόμα και στα πιο αναγκαία εφόδια.		
Πολλοί Έλληνες κατατάχθηκαν εθελοντικά στον στρατό για να πολεμήσουν.		
Οι Έλληνες είχαν βαριά όπλα.		
Οι Ιταλοί σχεδίαζαν να καταλάβουν την Ήπειρο σε πέντε ημέρες.		

8 Σάρωσε και αντιστοίχισε κάθε φωτογραφία με τον τίτλο που της ταιριάζει.



Μετά την επίθεση των Ιταλών ακολούθησε η εισβολή των Γερμανών στην Ελλάδα τον Απρίλιο του 1941. Τα γερμανικά στρατεύματα νωρίτερα είχαν εισβάλει και σε άλλες χώρες της Ευρώπης καταλαμβάνοντάς τες. Η Άννα Φρανκ ήταν μια νεαρή Γερμανίδα εβραϊκής καταγωγής, που έγραψε ένα ημερολόγιο, ενώ κρυβόταν μαζί με τους δικούς της και τέσσερις οικογενειακούς φίλους, στο πίσω μέρος ενός σπιτιού στο Άμστερνταμ κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής της Ολλανδίας. Ύστερα από δύο χρόνια η κρυψώνα τους αποκαλύφθηκε και συνελήφθησαν όλοι.

Το ημερολόγιο της Άννας Φρανκ



© www.patakis.gr

Άρι Φόλμαν, Το ημερολόγιο της Άννας Φρανκ – graphic diary, Πατάκης, 2017



9 Τι συνέβη στη Γερμανία όσο ζούσε εκεί η μικρή Άννα;



10 Γιατί αναγκάστηκαν να μετακομίσουν στην Ολλανδία;

.....

.....

.....

.....



11 Γιατί κρύβονταν με την οικογένειά της; Πώς φαντάζεσαι την καθημερινότητά της μέσα στο κρησφύγετο;

.....

.....

.....

.....

12 Σάρωσε για να ακούσεις μία πραγματική ιστορία για τον πόλεμο του 1940 όπως τη διηγείται η κυρία Ολυμπία από τη Νάξο.



13 Αφού ακούσεις την ιστορία απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Πόσων χρονών ήταν η κυρία Ολυμπία όταν μπήκαν οι Ιταλοί στο χωριό της;
- β) Τι έκαναν οι γυναίκες και τα κορίτσια για να βοηθήσουν τους φαντάρους στο μέτωπο του πολέμου;
- γ) Τι έκαναν οι Ιταλοί ως κατακτητές στο χωριό;
- δ) Πώς κατάφεραν να επιβιώσουν από την πείνα η κυρία Ολυμπία και η οικογένειά της;

Β. Η επέτειος της απελευθέρωσης της Θεσσαλονίκης



Ο Δημήτρης κάθε χρόνο τις μέρες αργίας της 28ης Οκτωβρίου επισκέπτεται τον παππού του στη Θεσσαλονίκη. Τον λένε κι εκείνον Δημήτρη και θα γιορτάσουν και φέτος μαζί το όνομά τους. Δεν έχουν όμως μόνο στο σπίτι τους γιορτή. Ολόκληρη η πόλη έχει στολιστεί για τη διπλή γιορτή της.

Κάθε χρόνο, στις 26 Οκτωβρίου, η **Θεσσαλονίκη**, «η νύμφη του Θερμαϊκού», γιορτάζει την απελευθέρωσή της από τους Οθωμανούς το 1912. Γιορτάζει επίσης και την εορτή του πολιούχου και προστάτη της, του Αγίου Δημητρίου. Για τρεις μέρες, η πόλη φορά τα γιορτινά της. Πλήθος κόσμου παρακολουθεί και συμμετέχει στις εορταστικές εκδηλώσεις, που ολοκληρώνονται με τη μεγάλη στρατιωτική παρέλαση της 28ης Οκτωβρίου.



– Παππού, από ποιον **απελευθερώθηκε** η Θεσσαλονίκη το 1912; Εσύ ζούσες τότε;
– Όχι, καλέ μου Δημήτρη. Δεν είμαι δα και τόσο μεγάλος. Ζούσε όμως ο δικός μου παππούς και του άρεσε να μου διηγείται τα γεγονότα κάθε τέτοια μέρα.



– Ωραία! Λοιπόν, τώρα ήρθε η δική σου σειρά να μου τα πεις! Έλα, παππού, μη γελάς, περιμένω!

– Καλά, λοιπόν... Από τις αρχές Οκτωβρίου του 1912 η Ελλάδα βρισκόταν σε πόλεμο με την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Ο ελληνικός στρατός βάδιζε από νίκη σε νίκη στη Δυτική Μακεδονία. Όμως, από την αρχή των εχθροπραξιών υπήρχε σοβαρή διαφωνία μεταξύ του αρχιστράτηγου Κωνσταντίνου, γιου του βασιλιά Γεωργίου Α΄, και του πρωθυπουργού της Ελλάδας, Ελευθέριου Βενιζέλου. Ο Κωνσταντίνος επιθυμούσε

*Ο Ταχσίν Πασάς υπογράφει το πρωτόκολλο παράδοσης της Θεσσαλονίκης στην Ελλάδα,
Υδατογραφία του Κενάν Μεσαρέ*





© www.shutterstock.com

πρώτα την κατάληψη του Μοναστηρίου προς Βορρά, ενώ ο Βενιζέλος, βλέποντας την πιθανότητα να καταληφθεί η Θεσσαλονίκη από τον βουλγαρικό στρατό, πίεζε τον Κωνσταντίνο να κατευθυνθεί προς τη φυσική πρωτεύουσα της Μακεδονίας, μια περιοχή με στρατηγική σημασία.

Στις 25 Οκτωβρίου η εμπροσθοφυλακή του ελληνικού στρατού φτάνει προ των πυλών της Θεσσαλονίκης. Ο Χασάν Ταξίν Πασάς, Οθωμανός αξιωματούχος, δέχεται να παραδώσει την πόλη και το βράδυ της 26ης Οκτωβρίου, ανήμερα της εορτής του πολιούχου της Θεσσαλονίκης, Αγίου Δημητρίου, υπογράφουν τα σχετικά πρωτόκολλα παράδοσης της πόλης στον ελληνικό στρατό.

Πολύς κόσμος, παρ' όλο τον άσχημο καιρό που επικρατούσε εκείνες τις μέρες στην πόλη μας, βγήκε στους δρόμους και πανηγύριζε. Η ελληνική σημαία υψώθηκε πια επίσημα στον Λευκό Πύργο.

- Σχεδόν 100 χρόνια μετά την Ελληνική Επανάσταση **ελευθερώθηκε** η Θεσσαλονίκη, παππού. Πόσο σημαντική γιορτή για τους Θεσσαλονικείς!
- Για όλη την Ελλάδα, παιδί μου, συμπλήρωσε ο παππούς.



Το κείμενο συντάχθηκε από τη συγγραφική ομάδα και βασίστηκε σε ιστορικές πηγές όπως αυτές αναφέρονται στο: <https://www.sansimera.gr>

1 Διάβασε το παραπάνω κείμενο και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Σε ποια πόλη αναφέρεται το κείμενο;
- β) Ποιος αφηγείται την ιστορία;
- γ) Τι γιορτάζει η πόλη στις 26 Οκτωβρίου;

2 Παρατήρησε τα εικονιζόμενα πρόσωπα και απάντησε.

- α) Ποια πρόσωπα απεικονίζονται στις φωτογραφίες;

.....

.....

.....

.....



- β) Ποιο ήταν το αξίωμα του καθενός τον Οκτώβριο του 1912;

.....

.....

.....

3 Σάρωσε και επέλεξε τις σωστές προτάσεις.



4 Παρακολουθήστε με την ομάδα σου το βίντεο και απαντήστε στις ερωτήσεις.



- α) Ποια πληροφορία ήρθε στους κατοίκους της Θεσσαλονίκης στις 26 Οκτωβρίου του 1912;
- β) Πώς ήταν η πόλη της Θεσσαλονίκης την επόμενη ημέρα, στις 27 Οκτωβρίου του 1912;

Ένα ποίημα για τη Θεσσαλονίκη

Με αφορμή την επέτειο των 100 χρόνων από την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης, ο Σύλλογος Φίλων του Βαφοπούλειου Πνευματικού Κέντρου προκηρύσσει ποιητικό διαγωνισμό με θέμα τη Θεσσαλονίκη.

Ο διαγωνισμός θα ολοκληρωθεί στις 31 Δεκεμβρίου του 2012. Μπορούν να λάβουν μέρος κάτοικοι Ελλάδας, Κύπρου ή εξωτερικού στέλνοντας ένα ποίημα με θέμα τη Θεσσαλονίκη στο Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο.

Εφημερίδα *Το Βήμα*, 17/9/2012
<https://www.tovima.gr/>



- 5 Γράψε μαζί με την ομάδα σου το δικό σας τετράστιχο ποίημα με το οποίο θα συμμετείχατε στον διαγωνισμό.

.....

.....

.....

.....

Γ. Η επέτειος του Πολυτεχνείου



© www.protagon.gr

Η δολοφονία της ελευθερίας, Γιάννης Γαϊτής, 1968



1 Παρατήρησε τον πίνακα και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Τι συμβολίζει το περιστέρι;
- β) Ποιοι μπορεί να σημαδεύουν την ελευθερία; Γιατί;

Μαμά, τι έγινε στο Πολυτεχνείο;



– Τι είναι η δικτατορία, μαμά; ρώτησε η Κρυσταλλένια.

– Δικτατορία, κορίτσι μου, είναι το **πολίτευμα** στο οποίο η γνώμη του λαού δεν έχει καμία σημασία. Δεν ακούγεται.

Τότε, μια ομάδα ανθρώπων που νόμιζαν πως είχαν πολύ μυαλό και δύναμη πήραν με τη βοήθεια των ξένων και τη βοήθεια των όπλων την εξουσία στην Ελλάδα.

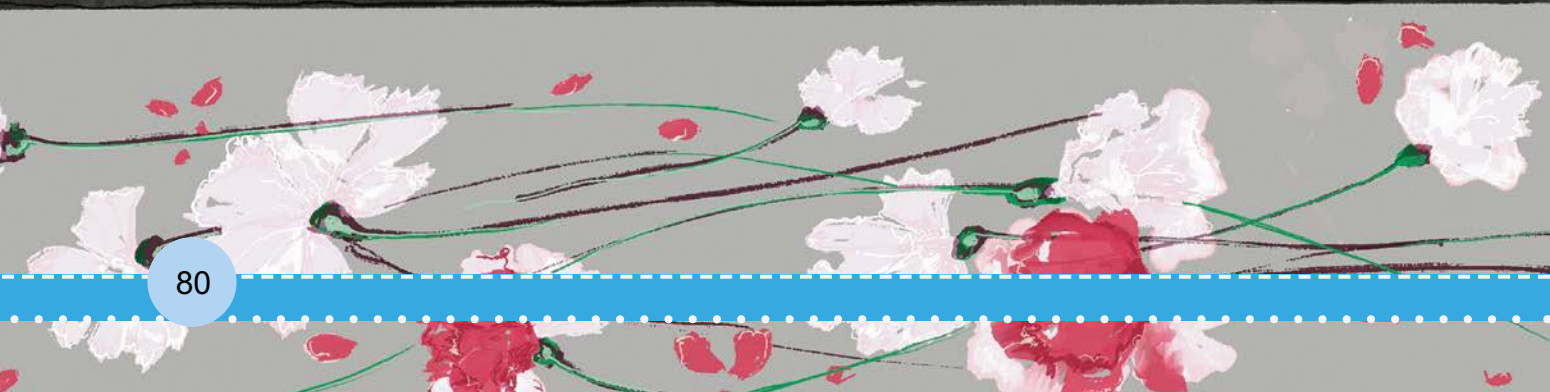
Κυβέρνησαν χωρίς να κάνουν εκλογές και χωρίς να ρωτήσουν τον ελληνικό λαό αν τους ήθελε. Γρήγορα, πολύ γρήγορα, μεταμορφώθηκαν σε **τύραννους** και ταλαιπώρησαν τους Έλληνες για επτά ολόκληρα χρόνια.

Έτσι έγινε η δικτατορία στην Ελλάδα, και έτσι γίνεται παντού και πάντα: Μικρές ομάδες ανθρώπων με **μίζερα** μυαλά χρησιμοποιούν τον δόλο, το ψέμα και τα όπλα για να κυβερνήσουν.



Τι σημαίνει η λέξη
«μίζερα»;

- α) Φτωχά, κακόμοιρα.
- β) Κοφτερά, πανέξυπνα.





Όμως ο άνθρωπος δεν γεννιέται δούλος, ούτε σκλάβος. Όταν κάποιος καταπατήσει τα δικαιώματά του, αντιστέκεται από τη φύση του. Γι' αυτό και η δικτατορία δεν κράτησε πολύ καιρό στην Ελλάδα. Δεν μπορούσε ένας λαός, όπως ο ελληνικός, που έχει δώσει τόσους αγώνες για την υπεράσπιση της ελευθερίας του, να δεχτεί κάτι τέτοιο. Πρέπει να ξέρεις πως ήταν ο μόνος λαός που αντιστάθηκε στον Χίτλερ, τη στιγμή που όλα τα κράτη της Ευρώπης παραδίδονταν χωρίς την παραμικρή αντίσταση. Με τον ίδιο τρόπο αντιστάθηκε και στον φασισμό του Παπαδόπουλου. [...]

– Λοιπόν, συνεχίζω, είπε. Όπως σου έλεγα, η δικτατορία δεν αφήνει περιθώρια στον άνθρωπο να σκεφτεί και να δημιουργήσει αυτό που ελεύθερα πιστεύει. Οι άνθρωποι που εξουσιάζουν στις δικτατορίες θέλουν να ελέγχουν τα πάντα. Διεκδικούν πράγματα που δεν τους ανήκουν. Καταπατούν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Δεν κάνουν διάλογο με τον λαό. Πνίχουν την κριτική. Στέκονται εμπόδιο στην πρόοδο του ανθρώπου. Και ο πολιτισμός, αντί να πηγαίνει μπροστά, πηγαίνει πίσω.

– Ανθρώπινα δικαιώματα! φώναξε η Κρυσταλλένια. Ξέρω, ξέρω, μαμά, τι είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα. Να σου πω;

– Για πες μου.

– Είναι τα δικαιώματα που έχει κάθε άνθρωπος να κάνει ό,τι θέλει, χωρίς όμως να βλάπτει τους άλλους. Είναι να σέβεσαι τον συνάνθρωπό σου, να τον βοηθάς και να τον αφήνεις ελεύθερο να κάνει αυτό που πιστεύει. Αυτό δεν είναι;

– Και αυτό και άλλα πολλά. Θα χρειαζόταν ένα ολόκληρο βιβλίο για να πούμε πόσα δικαιώματα έχει κάθε άνθρωπος.

Μαρία Καλογεράκη, *Μαμά, τι έγινε στο Πολυτεχνείο*; Ελληνικά Γράμματα, 2005





2 Διάβασε το κείμενο και απάντησε στις ερωτήσεις.

α) Τι είναι η δικτατορία; Με ποια μέσα την επιβάλλουν;

.....

.....

.....

β) Ανάφερε δύο χαρακτηριστικά της δημοκρατίας που δεν υπάρχουν στη δικτατορία.

.....

.....

.....

.....

γ) Ποια είναι τα χαρακτηριστικά των ανθρώπων που εξουσιάζουν στις δικτατορίες;

.....

.....

.....

.....



δ) Συζήτησε μαζί με την ομάδα σου και γράψε ποια ανθρώπινα δικαιώματα δεν σέβεται μία δικτατορία. Αιτιολογήστε την άποψή σας.

.....

.....

.....

.....

.....



3 Παρατήρησε τη γελοιογραφία.

α) Τι συμβολίζει η μπότα και τι το λουλούδι;

.....

.....

.....

β) Μπορείς να περιγράψεις το μήνυμα που θέλει να περάσει στο κοινό του ο σκιτσογράφος;

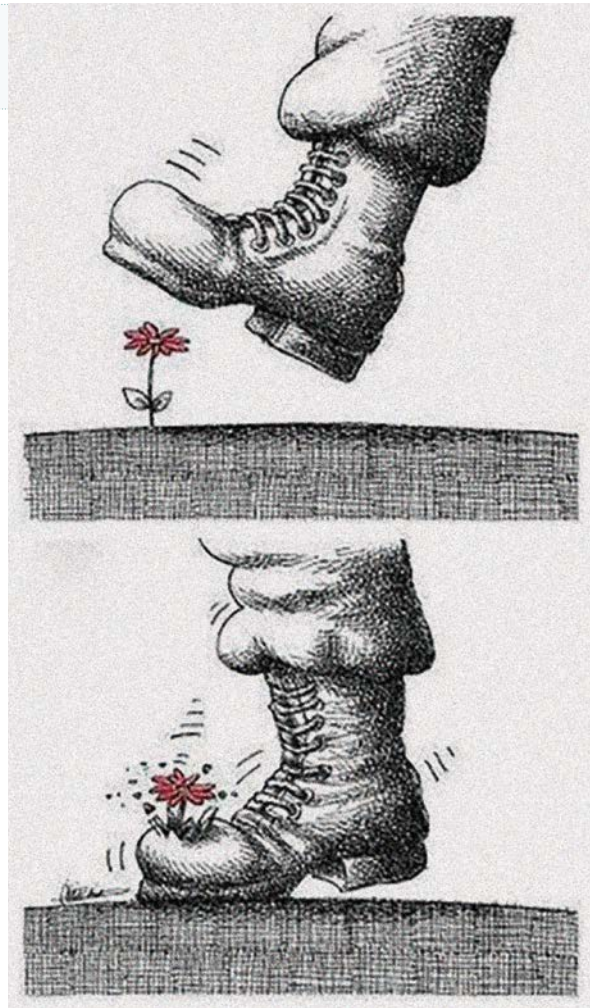
.....

.....

.....

.....

.....



© grammatomazomata.weebly.com

Στο λογοτεχνικό απόσπασμα που διάβασες ένα μικρό κορίτσι, η Κρυσταλλένια, μαθαίνει για ένα ιστορικό γεγονός από τη μητέρα της.

Ας δούμε πώς μπορείς να διερευνήσεις ένα πρόσφατο ιστορικό γεγονός.

Ας μιλήσουμε για το ιστορικό γεγονός της ένταξης της Ελλάδας στην ΕΕ.

Τον Ιούνιο του 1961 η Ελλάδα υπέγραψε συμφωνία σύνδεσης της χώρας μας με την ΕΟΚ (Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα). Ήταν η πρώτη συμφωνία



© ikk.gr

Σύνδεσης που υπέγραψε η ΕΟΚ. Η Συμφωνία αυτή, η οποία αποτελούσε το πρώτο βήμα της χώρας μας για την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, «πάχωσε» με την επιβολή της στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδα από τον Ιούλιο του 1967. Ενεργοποιήθηκε ξανά τον Ιούλιο του 1974, μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας στη χώρα μας. Την 1η Ιανουαρίου του 2002 η Ελλάδα συμμετέχει ως πλήρες μέλος στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) υιοθετώντας ένα νέο νόμισμα το ευρώ.

Υπουργείο Εξωτερικών
<https://www.mfa.gr/e>



4

Στο κείμενο που διάβασες εντόπισε τρία βασικά θέματα που παρουσιάζονται για τα οποία θα μπορούσες να ψάξεις πληροφορίες.

- 1)
- 2)
- 3)



5

Σε ποια πρόσωπα και πηγές θα αναζητούσες πληροφορίες; Με ποια μέσα θα συγκέντρωνες τις πληροφορίες σου;

Πρόσωπα:.....

Πηγές (περίγραφέ τες):.....

Μέσα:.....



6

Για ποιο από τα θέματα που εντόπισες θα σε ενδιέφερε να βρεις πληροφορίες; Σχεδίασε τις βασικές ερωτήσεις μίας συνέντευξης σε ένα πρόσωπο που επίλεξες.

.....

.....



Δ. Χριστούγεννα

1 Παρατήρησε τους πίνακες και απάντησε τις ερωτήσεις.

- α) Ποια πρόσωπα απεικονίζονται στους πίνακες;
- β) Πώς καταλαβαίνουμε ποια εποχή του χρόνου είναι;
- γ) Τι κάνουν τα παιδιά που απεικονίζονται στους πίνακες;



Χριστουγεννιάτικη ώρα, Ισταν Τζόνσον, 1864

© collectionapi.metmuseum.org



Χριστουγεννιάτικο δέντρο, Σπυρίδων Βικάτος, 1932

© www.nationalgallery.gr



Νύχτα χριστουγεννιάτικη

Την άγια νύχτα τη χριστουγεννιάτικη
–ποιος δεν το ξέρει;–
των Μάγων κάθε χρόνο τα μεσάνυχτα
λάμπει το αστέρι.

Κι όποιος το βρει μες στ' άλλα αστέρια
ανάμεσα και δεν το χάσει
σε μια άλλη Βηθλεέμ ακολουθώντας το
μπορεί να φτάσει.

Γεώργιος Δροσίνης

2

Σάρωσε για να μάθεις περισσότερα για τον ποιητή και να περιηγηθείς στο μουσείο που είναι αφιερωμένο σε αυτόν.



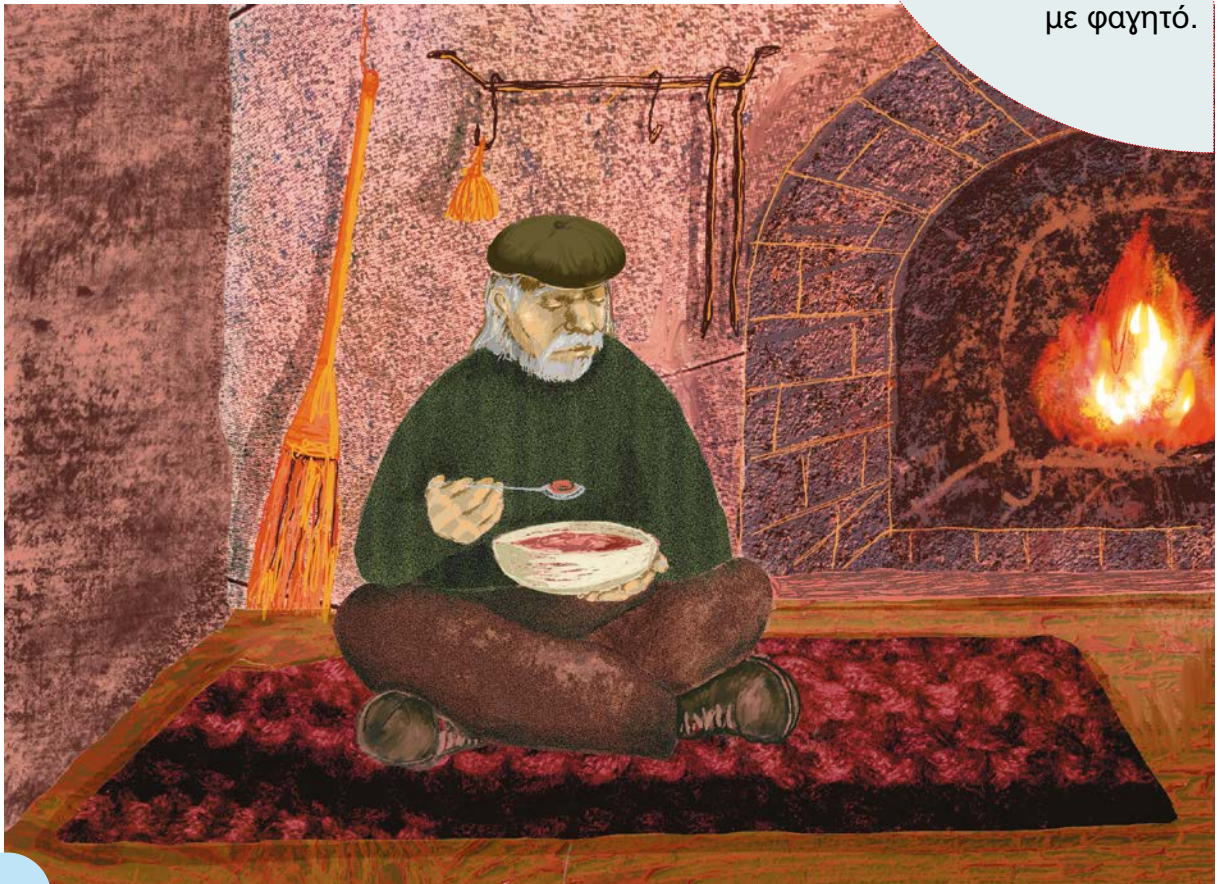
Ο Ξένος

«Τώρα αδερφέ κάθισε εκεί να την **τυλώσεις!**»

Η φωτιά θρεμμένη με νέα κούτσουρα λαμπάδιαζε
πρόσχαρα. Ο άνθρωπος, καθισμένος **σταυροπόδι**
μπροστά στο τζάκι, κρατούσε ανάμεσα στα γόνατά



«**Τυλώνω**» σημαίνει
παραφουσκώνω
την κοιλιά μου
με φαγητό.



του το πιάτο με το κρέας που του 'χε φέρει η Βαγιώ, μασούλιζε λαίμαργα κοιτάζοντας πότε πότε κλεφτά τους άλλους γύρω του.

Σε κάποια στιγμή η μητέρα μου τον ερώτησε: «Από πού είσαι, μπάρμπα;». Ο άνθρωπος δεν μίλησε αμέσως. Σταμάτησε το μάσημα και σήκωσε το πρόσωπο κοιτάζοντάς την. «Ντόπιος;» Ξαναρώτησε η μητέρα μου. Με φωνή βαθιά, σα φερμένη από μάκρος, από καμιά σπηλιά, μουρμούρησε: «Όχι. Ξομερίτης είμαι».

«Και δεν έχεις φαμελιά; Δεν έχεις σπίτι;» «Ε, Ανθή! Φτάνει!» πρόσταξε ο παππούς. «Ας δίνουμε του φτωχού κι ας μη ρωτάμε». Είχαν επισημότητα τα λόγια εκείνα του παππού, που καθιστός στην πολυθρόνα του φάνταζε μεγαλόπρεπος σαν ο Δίας ο Ξένιος. «Ας μη ρωτάμε».

Βράδιαζε πια. Η Βαγιώ άναψε την κρεμαστή λάμπα και έφερε τους καφέδες. Ο Ξένος πάστρευε το πιάτο του. Άξαφνα μέσα στη βραδινή σιγαλιά ακούστηκε μια τουφεκιά κι αμέσως δεύτερη και τρίτη και τέταρτη, η μια πάνω στην άλλη. Μαζί ακούστηκαν φωνές φερμένες από πέρα. Άλλες από το κάστρο στο Παλαμήδι, φωνές ταραγμένες. Οι άντρες μας πετάχτηκαν όρθιοι. Οι γυναίκες τρομαγμένες. «Κάτι γίνεται στο Παλαμήδι», είπε ο παππούς ο πολύξερος. Άντρες και γυναίκες βγήκανε στο μπαλκόνι χωρίς πια να λογαριάζουμε το κρύο. Στη δυτική τάπια του Παλαμηδιού που είναι κατά την πόλη στραμμένη, φώτα σαλεύανε βιαστικά. Πέσανε ακόμη τρεις τουφεκίες και ύστερα από δυο στιγμές ένα ξαφνικό σάλπισμα ξέσκισε τον παγωμένο αέρα τρεμόσυρτο, συρτό μες στο σκοτάδι. Οι κάμαρες του Ιτς Καλέ αντιλάλησαν τη λαχτάρα του χαλκού.





Ένας ξάδερφός μου ο Κοσμάς που είχε κάνει και λοχίας στα ειδικά εξήγησε: «Α, το ξέρω γω το σάλπισμα τούτο. **Κατάδικος** το 'σκάσε από κει πάνω». Μπήκανε όλοι στην τραπεζαρία. Δεν μιλούσε κανένας. Η σιωπή βάραινε απάνω στα πράγματα και οι ματιές των αντρών πέσανε πάνω σε ένα κορμί διπλωμένο μπροστά στο τζάκι. Μια δυνατή πνοή ανέμου άνοιξε την μπαλκονόπορτα και έσβησε τη λάμπα. «Α», έκαναν ξαφνιασμένες οι γυναίκες. Το αντιλάλισμα της φωτιάς έπεφτε κοκκινωπό πάνω στον χριστουγεννιάτικο ξένο μας, τον άγνωστο, και φώτιζε τη στεγνή του όψη, τα γκρίζα γένια του. Τώρα και των γυναικών οι ματιές βάραιναν απάνω του. Σαν να κατάλαβε την αγωνία μας ο άνθρωπος, σηκώθηκε απότομα και χωρίς να μας καληνυχτίσει, χωρίς να βγάλει άχνα προχώρησε γρήγορα στην πόρτα κολλητά στον τοίχο και χάθηκε σαν φάντασμα. Δεν ακούστηκε ούτε η περπατησιά του στη σκάλα.

Χάρης Σακελλαρίου, *Διηγήματα Χριστουγέννων, Πρωτοχρονιάς και Φώτων*, Καστανιώτης, 2001



3 Διάβασε το κείμενο και απάντησε τις ερωτήσεις.

- α) Πού βρίσκονται τα πρόσωπα της ιστορίας;
- β) Τι ρώτησε η μητέρα τον άνθρωπο δίπλα στο τζάκι;
- γ) Τι διέκοψε τη βραδινή σιγαλιά;



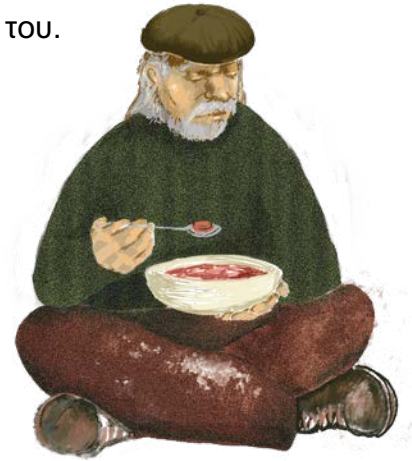
4 Βάλε ✓ στο σωστό κουτάκι.

	Σ	Λ
Ο άγνωστος άνθρωπος κοίταζε κατάματα τους ανθρώπους του σπιτιού.		
Ο άγνωστος άντρας απάντησε στη μητέρα ότι είναι από άλλα μέρη.		
Ο παππούς της οικογένειας ήταν αφιλόξενος.		
Το σάλπισμα που ακούστηκε σήμαινε ότι κάποιος το είχε σκάσει από τη φυλακή.		
Ο άγνωστος άνθρωπος δεν νοιάστηκε για την αγωνία που προκάλεσε στους ανθρώπους του σπιτιού.		



5 Κύκλωσε τη σωστή απάντηση.

- Το διήγημα ξεκινά με έναν άνθρωπο που
 - α)** μιλά πρόσχαρα και τρώει μπιστά στο τζάκι.
 - β)** τρώει λαίμαργα και κοιτά κλεφτά τους άλλους γύρω του.
- Η μητέρα ρώτησε τον άγνωστο άντρα
 - α)** από πού είναι και αν έχει οικογένεια.
 - β)** αν είναι ξομερίτης και αν έχει σπίτι.
- Ο παππούς, διακόπτοντας τη μητέρα, είπε:
 - α)** «Ας δίνουμε του φτωχού και ας μη ρωτάμε».
 - β)** «Ας μη δίνουμε σε κανέναν».



- Είχε βραδιάσει πια όταν ξαφνικά ακούστηκαν
 - α)** χτυπήματα στην πόρτα και φωνές.
 - β)** τουφεκιές, φωνές και έπειτα ένα σάλπισμα.
- Ένας ξάδερφος είπε ότι το σάλπισμα σήμαινε ότι
 - α)** κάποιος αρρώστησε.
 - β)** κάποιος δραπέτευσε.
- Άνδρες και γυναίκες
 - α)** φοβήθηκαν από το σβήσιμο της λάμπας.
 - β)** κοίταζαν τον ξένο με αγωνία.
- Στο τέλος ο ξένος
 - α)** τους καληνύχτισε και έφυγε γρήγορα.
 - β)** έφυγε αθόρυβα χωρίς να τους καληνυχτίσει.

Χριστούγεννα



Αχ, αχ, Χριστουγεννιάτικο της φαμελιάς τραπέζι
που **ταίρι** ταίρ' η όρεξη με την αγάπη παίζει!
Τα ποτηράκια ηχούν γλυκά, λαμπροκοπούν τα πιάτα,
γύρω **φαιδρά** γεράματα και προκομμένα νιάτα!
Κούρκος στη μέση ολόζεστος μοσχοβολά, ροδίζει,
και τρέχει ολούθε το κρασί και κελαδεί κι αφρίζει.



Και να θωρείς **αγνάντια** σου δυο αδελφές, κοπέλες
με κουβεντούλες **άσωστες** γλυκιές γλυκιές, δυο τρέλες,
ή να σου λέει αγνάντια σου για το ξανθό παιδί σου
δυο χρόνων γυναικούλα σου, ο έρωσ της ζωής σου.
και να σ' αρχίζει ακούραστη ο πάππος φλυαρία,
των Χριστουγέννων μια γνωστή πανάρχαια ιστορία...

Το αντίθετο του
«φαιδρά» είναι:
α) σοβαρά.
β) χαρούμενα.

«Άσωστες» είναι αυτές
που δεν τελειώνουν.

<https://www.greek-language.gr>

Κωστής Παλαμάς



6 Διάβασε το ποίημα και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Τι περιγράφει το ποίημα;
- β) Στο τραπέζι η όρεξη των συνδαιτυμόνων¹ με τι συνδιάζεται;
- γ) Έχεις βρεθεί σε τραπέζι όπως αυτό που περιγράφει το ποίημα;

1. **συνδαιτυμόνας**: καθένα από τα πρόσωπα που λαμβάνουν μέρος σε γεύμα.



7 Ένωσε αυτά που ταιριάζουν.

- | | |
|----------------|-------------|
| τραπέζι ■ | ■ νιάτα |
| κούρκος ■ | ■ φλυαρία |
| φαιδρά ■ | ■ φαμελιάς |
| κουβεντούλες ■ | ■ ολόζεστος |
| προκομμένα ■ | ■ άσωστες |
| ακούραστη ■ | ■ γεράματα |





8 Γράψε τι υπάρχει πάνω στο χριστουγεννιάτικο τραπέζι σύμφωνα με το ποίημα.



9 Κάνε λίστες με ό,τι θα χρειαστείς με την οικογένειά σου για το χριστουγεννιάτικο τραπέζι. Χώρισε τα τρόφιμα σε κατηγορίες, όπως οι παρακάτω, για να οργανωθείς καλύτερα.

τρόφιμα	γλυκίσματα	ποτά

10 Σάρωσε και επίλεξε ό,τι δεν είναι σωστό στη λίστα.



Ανήμερα Πρωτοχρονιάς

Ξημερώματα Πρωτοχρονιάς πρώτος ξυπνούσε ο νοικοκύρης του σπιτιού, έπαιρνε την «μπόσκα», ένα αγριοκρέμμυδο, που είχε από την παραμονή ξεριζώσει από πετρώδη χωράφια όπου φύτρωνε, και χτυπούσε στο κεφάλι απαλά όλα τα μέλη της οικογένειας, για να είναι σιδεροκέφαλοι, ξυπνώντας τους ταυτόχρονα για να πάνε στην πρωινή λειτουργία. Με την επιστροφή τους από την εκκλησία κάθονταν στον σοφρά και «κολάτσιζαν» λίγη σούπα από το κεφαλάκι του αρνιού ή πατσά.

Την πρώτη ημέρα του χρόνου πρόσεχαν πολύ ποιος θα κάνει **«ποδαρικό»** στο σπίτι τους και πάντα με το δεξί πόδι για να πάει καλά η χρονιά. Δεν ήταν λίγες οι φορές που κανόνιζαν από πριν αυτόν που θα τους έκανε «ποδαρικό» επειδή τον θεωρούσαν «γουρλή» και τυχερό.

Τα μικρά παιδιά πήγαιναν στο σπίτι της γιαγιάς και του παππού, όπως και σε άλλους συγγενείς, για να τους κάνουν ποδαρικό κρατώντας στα χέρια τους ένα πιάτο με γλυκά σκεπασμένα με λευκή **υφαντή** πετσέτα. Αυτοί με τη σειρά τους έδιναν φιλοδώρημα στα παιδιά «για το καλό».

Στο μεσημεριανό τραπέζι ο νοικοκύρης σταύρωνε το ψωμί του Αϊ-Βασίλη, έλεγε Χρόνια Πολλά, Καλή Χρονιά και το έκοβε. Το πρώτο κομμάτι για τον Χριστό, μετά για τον Αϊ-Βασίλη, για τον φτωχό, για το σπίτι και για κάθε μέλος της οικογένειας. Όποιος έβρισκε την κρυμμένη δεκάρα εθεωρείτο ο τυχερός της χρονιάς.

Η ημέρα έκλεινε με ανταλλαγή επισκέψεων και γλυκισμάτων σε συγγενείς και φίλους.

<https://laografia-spata.gr/ethima-xristougenna-protoxronia/> (διασκευή)



© Λαογραφικός Σύλλογος Παραλίας Αυλίδας



11 Διάβασε το ποίημα και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Ποια έθιμα της Πρωτοχρονιάς περιγράφονται στο κείμενο;
- β) Ποια έθιμα της Πρωτοχρονιάς τηρείτε με την οικογένειά σου;

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

1η ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ανθρωπότητα	το σύνολο των ανθρώπων επάνω στη Γη, σε μια συγκεκριμένη ιστορική στιγμή, και γενικότερα, το ανθρώπινο γένος
βιωσιμότητα γενιά	η πιθανότητα, η δυνατότητα κάποιου να επιβιώσει 1. σύνολο ανθρώπων: α. που έχουν κοινή καταγωγή· γένος, ράτσα β. που έχουν κοινή καταγωγή αλλά και την ίδια περίπου ηλικία 2. σύνολο ανθρώπων που η ακμή και η δράση τους συμπίπτουν χρονικά 3. χρονικό διάστημα που συμβατικά υπολογίζεται σε τριάντα χρόνια
δικαίωμα	ο όρος δικαίωμα αναφέρεται γενικά είτε σε ηθικό δικαίωμα, το οποίο θεμελιώνεται σε ηθικές αξίες, είτε σε νομικό δικαίωμα, το οποίο κατοχυρώνεται από τον νόμο
κλιματική αλλαγή	είναι η μακροχρόνια μεταβολή των καιρικών συνθηκών ενός τόπου, που οφείλεται κυρίως στην αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη, εξαιτίας των ανθρώπινων δραστηριοτήτων.
οικοσύστημα	είναι η βασική οικολογική μονάδα που αποτελείται από το φυσικό περιβάλλον και τους οργανισμούς που ζουν σε αυτό.
πανίδα πολίτης	το σύνολο των ζώων μιας περιοχής, ενός τόπου 1. ο υπήκοος ενός κράτους με όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτή του την ιδιότητα

υποχρέωση	<ol style="list-style-type: none"> 2. ο κάτοικος μιας πόλης 3. ο ιδιώτης, σε αντιδιαστολή με τις αρχές ή με αυτούς που κατέχουν δημόσιο αξίωμα 4. αυτός που δεν είναι στρατιωτικός ή που έχει ήδη υπηρετήσει τη στρατιωτική θητεία του
φυσικοί πόροι	<ol style="list-style-type: none"> 1. ό,τι επιβάλλει σε κάποιον ο νόμος ή μια νομικής φύσης συνθήκη ή συμφωνία 2. η αίσθηση της οφειλής, της ανταπόδοσης απέναντι σε κάποιον ο οποίος μας πρόσφερε <p>είναι κυρίως φυσικά αγαθά εύκολα, προσβάσιμα και διαθέσιμα, τα οποία ο άνθρωπος έχει την ικανότητα να τα χρησιμοποιήσει για την κάλυψη των αναγκών του</p>
χλωρίδα	το σύνολο των αυτοφυών φυτών ενός τόπου ή μιας χώρας

2η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

έκδοση	το σύνολο των εργασιών που απαιτούνται, ώστε ένα οποιοδήποτε είδους κείμενο να πάρει τη μορφή εντύπου και να δοθεί στη δημοσιότητα
εμπνέομαι	συλλαμβάνω ξαφνικά και χωρίς παρεμβολή της βούλησής μου μια ιδέα, συνήθως για καλλιτεχνική ή ποιητική δημιουργία
συγγραφέας	αυτός που ασχολείται με τη συγγραφή πνευματικών (επιστημονικών ή λογοτεχνικών) έργων
χειρόγραφος, -η, -ο	<p>για κάτι που το έχουν γράψει με το χέρι</p> <ol style="list-style-type: none"> α. έργο γραμμένο με το χέρι ή και με τη γραφομηχανή από τον ίδιο τον συγγραφέα β. χειρόγραφο βιβλίο πριν από την εφεύρεση της τυπογραφίας

3η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΕΠΕΤΕΙΟΙ ΚΑΙ ΓΙΟΡΤΕΣ

απελευθερώνω/-ομαι	αποδίδω σε κάποιον/α την ελευθερία του/της, απαλλάσσω υπόδουλο ή σκλάβο από εθνική, πολιτική, κοινωνική εξάρτηση ή καταναγκασμό, ελευθερώνω
επέτειος	η ημέρα κατά την οποία συμπληρώνεται ένας χρόνος ή περισσότερα χρόνια από τότε που συνέβη ορισμένο, σημαντικό ή αξιομνημόνευτο, γεγονός
κούρκος	γαλοπούλα
σκίτσο	σχέδιο που γίνεται με πολύ απλές και γρήγορες γραμμές, κυρίως ως πρώτη προσπάθεια σύνθεσης των βασικών στοιχείων ενός μελλοντικού καλλιτεχνικού έργου

ΚΟΛΟΦΩΝΑΣ

